

MONITORING EU europoslance Hynka Fajmona

PROSINEC 2007 / LEDEN 2008

PETRA KUCHYŇKOVÁ, ONDŘEJ KRUTÍLEK, IVETA FRÍZLOVÁ

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY

BRNO 2008

CENTRUM PRO STUDIUM DEMOKRACIE A KULTURY (CDK)

- nezávislá, nezisková vzdělávací a kulturní organizace založená ve formě občanského sdružení v srpnu 1993 v Brně
- navazuje na některé starší iniciativy, jež souvisejí s rozvojem nezávislých aktivit a vydáváním samizdatových časopisů před listopadem 1989

Činnost

- publikační a vydavatelská činnost (od založení CDK přes 250 vydaných knih)
- vydávání periodik *Revue Politika* (nástupce někdejší *Revue Proglas*) a *Proglas* (nástupce časopisu *Teologie & Společnost*)
- odborný servis různým složkám veřejné správy
- pořádání přednášek, seminářů a konferencí

Struktura CDK

CDK se člení na dva relativně svébytné, přesto však vzájemně intenzivně komunikující instituty: **Institut pro politiku a kulturu (IPK)** a **Institut křesťanských studií (IKS)**. Vedle obou institutů provozuje také vlastní nakladatelství a typografické studio. Vrcholným řídicím orgánem je Rada CDK, jejíž rozhodnutí realizuje výkonný ředitel.

Personální složení Rady CDK

Prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D.	předseda CDK
Ing. Zdeněk Granát	finanční ředitel CDK a jednatel
doc. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D.	ředitel IKS a jednatel
František Míks	ředitel IPK a jednatel
PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.	výkonný ředitel CDK

Kontakt

Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK)

Venhudova 17, 614 00 Brno, Česká republika

cdk@cdk.cz, tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 801, www.cdk.cz

INSTITUT PRO POLITIKU A KULTURU (IPK)

Činnost

- vydávání *Revue Politika*
- vydávání knih z oblasti společenských věd
- pořádání konferencí, seminářů a přednášek
- analýza evropské legislativy a politiky
- podpora demokracie v zemích s nedemokratickou minulostí

Revue Politika

- exkluzivní pravicový měsíčník pro politiku, společnost a kulturu vycházející nepřetržitě již devatenáctým rokem
- podává neotřelý, fundovaný a realistický pohled na dění u nás i v zahraničí
- nabízí komentáře, analýzy a eseje nejlepších českých autorů (politologů, historiků, sociologů, ekonomů, právníků a publicistů) a nejzajímavější překlady z prestižních zahraničních časopisů
- pravidelně informuje o knižních novinkách týkajících se politiky a všeho, co s ní souvisí
- UKÁZKOVÉ ČÍSLO ZDARMA!

Konference, semináře a přednášky

IPK pořádá – samostatně či v součinnosti s některou z akademických nebo neziskových institucí a nadací – odborné konference, semináře či přednášky. Našimi nejčastějšími partnery jsou Filozofická fakulta, Fakulta sociálních studií a Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity a Ústav pro soudobé dějiny AV ČR.

Analytická činnost

- IPK má vytvořenu síť kontaktů na kvalitní a erudované právníky, politology, ekonomy a další odborníky, která umožňuje zajistit vypracování odborných analýz a návrhů zákonů téměř na jakékoli téma
- IPK zprostředkovává vazbu mezi politickou reprezentací a akademickým prostředím
- od roku 2002 IPK příležitostně vypracovává odborné analýzy pro Ministerstvo zahraničních věcí ČR a Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR a návrhy zákonů pro Poslaneckou sněmovnu Parlamentu ČR

Analýza a monitoring EU

V roce 2004 v rámci IPK vzniklo z iniciativy poslance Evropského parlamentu Hynka Fajmona (EPP-ED/ODS) oddělení pro analýzu evropské legislativy a politiky, jehož posláním je:

- zajišťování pravidelného měsíčního monitoringu evropské legislativy
- provádění analýz vybraných legislativních problémů
- pravidelné zprostředkovávání výsledků práce prostřednictvím médií

Spolupráce s EPP-ED

Od roku 2003 IPK spolupracuje s poslaneckou frakcí EPP-ED v Evropském parlamentu. V rámci této spolupráce:

- organizuje konference na nejruznější společensko-politická témata (např. perspektivy EU, cesta České republiky do EU)
- vydává odborné publikace (např. sborník *Cesta České republiky do Evropské unie*)
- zajišťuje vydávání informačních brožur seznamujících širokou veřejnost s problematikou EU (např. *Co byste měli vědět o Evropském parlamentu, Evropská unie a vaše město/obec, Čeští zemědělci a Společná zemědělská politika Evropské unie*)
- vydává přílohy časopisu *Revue Politika* (např. *EPP-ED a evropská politika, EPP-ED a evropská ústava, EPP-ED po rozšíření EU, EPP-ED a liberalizace světového obchodu, EU a její východní sousedé*)

Součástí *Revue Politika* je i rubrika Evropské stránky, kde jsou prezentovány komentáře, analýzy a překlady zahraničních článků týkající se problémů projektu evropské integrace.

Podpora procesů demokratizace

IPK realizuje zahraniční projekty, v jejichž rámci se snaží podporovat procesy demokratizace v zemích, které mají aktuální zkušenost s nedemokratickým režimem. Pro tyto projekty hledá finanční podporu jak u zahraničních, tak i u domácích organizací a institucí.

- v letech 2004–2005 se uskutečnil projekt „Democratic Institution Building Process in Transition – Lessons from the Czech Republic“ zaměřený na podporu demokratizačních procesů v Iráku
- v roce 2006 proběhl projekt „Jak končí starý režim a začíná nový; čeho se vyvarovat a co podpořit?“ zaměřený na podporu demokratizace na Ukrajině

Personální složení IPK

František Mikš	ředitel
PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Kateřina Hloušková, Ph.D.	odborný pracovník
PhDr. Pavel Pšeja, Ph.D.	odborný pracovník
Mgr. Petra Kuchyňková	analytik
Mgr. Ondřej Krutílek	analytik
Bc. Iveta Frízlová	analytik-asistent

Kontakt

Institut pro politiku a kulturu (IPK)
Centra pro studium demokracie a kultury (CDK)
Venhudova 17, 614 00 Brno, Česká republika
ipk@cdk.cz, tel.: 545 213 862, mobil: 775 570 805
www.cdk.cz/ipk

PROFILY AUTORŮ

Mgr. Petra Kuchyňková

V CDK působí jako analytička evropské legislativy od září 2004. Vystudovala obor mezinárodní vztahy a evropská studia na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity, kde v současnosti postgraduálně studuje obor politologie se zaměřením na mezinárodní vztahy a působí jako asistentka na Katedře mezinárodních vztahů a evropských studií. V rámci své odborné činnosti se věnuje především aktuálnímu dění v Evropské unii, společné zemědělské politice Evropské unie a východní dimenzi vnější politiky Evropské unie. K oblastem jejího odborného zájmu náleží též otázky současné ruské zahraniční politiky se zaměřením na rozvoj vztahu Rusko – Evropská unie.

Mgr. Ondřej Krutílek

V CDK působí jako analytik evropské legislativy a redaktor od září 2004. Od ledna 2005 výkonný redaktor *Revue Politika*. Vystudoval magisterský program mezinárodní vztahy a evropská studia a bakalářský program politologie na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity, kde v současnosti postgraduálně studuje politologii se zaměřením na evropská studia. Autor řady odborných textů. Pravidelně publikuje v tištěných médiích.

Bc. Iveta Frízlová

V CDK působí jako analytik-asistent. Vystudovala bakalářský program anglický jazyk a literatura na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity. Na Fakultě sociálních studií MU v současnosti studuje bakalářský program politologie a mezinárodní vztahy a navazující magisterský program evropská studia.

Navštivte
internetové stránky
www.hynekfajmon.cz

HYNEKFAJMON

POSLANEC EVROPSKÉHO PARLAMENTU ZA ODS

OBSAH

Editorial	6	2.3 Financování EU a rozpočet	21
Executive summary	7	2.4 Priority slovinského předsednictví	22
I. Projednávaná legislativa (vybrané oblasti)	13	2.5 Výsledky portugalského předsednictví	24
1.1 Evropský soudní dvůr	13	2.6 Vnější (obchodní) politika EU	24
Volný pohyb služeb a jeho limity	13	2.7 Volný pohyb pracovních sil	25
1.2 Komise	13	2.8 Zemědělství	26
Návrh směrnice na podporu čistých a energeticky účinných silničních vozidel	13	Reforma společného trhu s vínem	26
Návrh nařízení stanovujícího emisní standardy u nových osobních automobilů	14	III. Přehled klíčových hlasování EP a hlasování skupiny ODS v EP	29
Obnovitelné zdroje a emisní povolenky v EU po roce 2012	15	IV. Způsob výpočtu emisních standardů u nových osobních automobilů	30
Návrh revize směrnice o integrované prevenci a kontrole znečištění	16	V. Slovníček	31
1.3 Rada	17	VI. Schémata rozhodovacích procedur	33
Zapojení letecké dopravy do boje proti klimatickým změnám	17	Schéma konzultační procedury	33
II. Aktuální problémy	19	Schéma procedury spolupráce	34
2.1 Budoucnost EU	19	Schéma spolurozhodovací procedury	35
2.2 Euro a eurozóna	19	Schéma rozpočtové procedury	36

EDITORIAL

Vážení čtenáři,

dění v EU v poslední době zásadně ovlivňuje krom jiného především problematika tzv. globálního oteplování. Připočítáme-li k tomu tendenci „zvládnout“ co nejvíce legislativních návrhů do vánočních svátků, nemůže být výsledkem nic jiného než široká paleta obdobně laděných textů. My v této souvislosti upozorňujeme zejména na změny, jež v poměrně krátkém čase čekají systém obchodování s tzv. emisními povolenkami, a na návrh revize směrnice o integrované prevenci a kontrole znečištění (IPPC).

Z jiných oblastí podrobně referujeme o některých dalších událostech, jež byly v rámci předchozích monitoringů dlouhodobě sledovány a k aktuálním změnám zde došlo ještě v samém závěru roku 2007: dosažení konečného rozhodnutí na půdě Rady ministrů zemědělství v kauze reformy společného trhu s vínem, která byla předmětem rozsáhlého monitoringu během celé doby své přípravy, či přijetí rozpočtu pro rok 2008 v druhém čtení v rámci plenárního zasedání Evropského parlamentu, v němž mají poprvé výdaje určené pro strukturální politiku a naplňování Lisabonské agendy předstihnout v objemu vynakládaných prostředků společnou zemědělskou politiku. Na přelomu roku tradičně proběhlo „předání“ půlročního předsednictví v Radě ministrů, Slovinsko vystřídalo Portugalsko a oficiálně představilo priority, jimž se hodlá věnovat.

Nový rok přinesl také další rozšíření eurozóny. Ačkoli ČR není jejím členem, je třeba sledovat změny, které jsou na této platformě diskutovány (např. změna mechanismu hlasování ve Výboru guvernérů), problematika přípravy na budoucí přijetí společné měny bude i nadále jedním ze stěžejných témat, jež bude ČR v EU řešit. Počátek roku tradičně nastiňuje v základních obrysech i některá další témata, o nichž v následujících měsících na půdě institucí EU téměř jistě ještě uslyšíme, ať již jde o problematiku vnějších (nejen) obchodních vztahů EU, chystanou revizi rozpočtové politiky či ratifikační proces Lisabonské smlouvy.

Autoři

EXECUTIVE SUMMARY

I. PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (VYBRANÉ OBLASTI)

1.1 Evropský soudní dvůr

Volný pohyb služeb a jeho limity

- Evropský soudní dvůr v polovině prosince zveřejnil dva rozsudky, jež mají podle mnoha názorů potenciál ovlivnit pojetí volného pohybu služeb v EU.
- První z nich naznačil, že odbory mohou přistoupit ke kolektivní akci (včetně stávek) v případě, že to vyžaduje ochrana práv zaměstnanců, druhý naopak konstatoval, že toto „právo“ může mít (a má) také své limity.

Hodnocení

- Oba rozsudky se dotýkají nejen stále palčivé problematiky vztahu starých a nových členských států a jejich odlišných zájmů plynoucích z rozdílné historie a potažmo ekonomik (konkrétně pak tzv. mzdového nebo sociálního dumpingu ze strany nových členských států), ale současně i toho, nakolik je EU schopna a ochotna hájit své cíle, resp. kterým z nich hodlá dát (dávat) přednost – zda zajištění volného pohybu čtyř svobod (osob, zboží, služeb a kapitálu), resp. vysílání pracovníků do zahraničí podle směrnice z roku 1996, nebo (spíše) garancím tzv. pozitivních práv.
- Žádný z rozsudků formálně nevytváří precedent. Obecně se ale uznává jejich politické „vyzařování“. A to může být poměrně silné – právě s ohledem na jejich meritum.

1.2 Komise

Návrh směrnice na podporu čistých a energeticky účinných silničních vozidel

- Komise 19. prosince zveřejnila legislativní návrh, jehož cílem má být snížení spotřeby paliva a emisí škodlivých a/nebo skleníkových plynů plynoucích ze silniční dopravy (např. CO₂, NO_x, NMHC), a to v důsledku právně konformní podpory „čistých“ dopravních prostřed-

ků ve veřejné dopravě při zadávání veřejných zakázek.

Obsah návrhu

- Hlavním bodem návrhu je, aby nízká spotřeba paliva a nízká produkce emisí byly nejpozději od roku 2012 obligatorními kritérii při udělování veřejných zakázek.
- Formálně má dojít k revizi směrnic 2004/17 a 2004/18 – mají být meritorně rozšířeny. Konkrétně má být pokryta rozsáhlejší škála emisí a všechny relevantní kategorie vozidel (tj. nejen vozidla těžká).

Sporné body

- Za nejspornější lze na návrhu považovat to, zda (resp. nakolik) je v souladu s principem subsidarity.

Další vývoj

- Legislativní návrh podléhá spolurozhodování Rady a EP.

Návrh nařízení stanovujícího emisní standardy u nových osobních automobilů

- Komise 19. prosince zveřejnila návrh nařízení, jenž má zajistit, aby průměrné emise CO₂ u nově vyrobených osobních automobilů od roku 2012 nepřesahovaly 120 g/km (a potenciálně 95 g/km v roce 2020).

Obsah návrhu a sporné body

- Výsledná legislativa by měla zaručit, že všechny automobilky, nabízející své produkty v EU, budou od roku 2012 dosahovat v průměru u všech svých vozidel vyrobených v daném roce emisí 130 g CO₂/km s tím, že na zbývajících 10 g/km by se měli podílet producenti pneumatik, klimatizací ap.
- Výrobci automobilů se nicméně obávají, že takto stanovený cíl je nereálný. Nejistotu vzbuzuje i předpoklad posílení „inovativnosti“ EU v důsledku uvedených opatření.
- Koncern Volkswagen, do nějž spadá i česká Škoda Auto, by měl podle Komise svůj „výkon“ zlepšit v průměru o 31 g/km, což sice v porovnání s jinými výrobci znamená spíše podprůměrný požadavek (většina producentů je na tom v tomto směru v současnosti výrazně hůře), nicméně i v tomto případě platí, že „130gramového“

závazku by mělo být dosaženo (problematickou) kooperací producentů a zásahem do skladby jejich nabídky, pokud jde o nízko- a vysokoemisní osobní automobily.

- V případě, že by se tak nedělo, hodlá Komise za každý gram na kilometr nad rámec uvedeného ročního průměru ve výši 130 g/km požadovat pokutu, a to ve výši 20 € v roce 2012, 35 € v roce 2013, 60 € v roce 2014 a 95 € v roce 2015 (původně zamýšlené rozpětí se přitom pohybovalo od 7 do 150 €). Výsledná suma by se násobila počtem všech vozidel, jež by výrobce za příslušný rok v Unii vyrobil a prodal (a jež by si spotřebitelé zaregistrovali).

Reakce aktérů

- Předložený návrh se hned po svém zveřejnění stal předmětem kritiky všech zainteresovaných aktérů.
- Zatímco „zelené“ organizace (T&E a Greenpeace) se proti návrhu postavily z důvodu jeho mírnosti, krátkodobosti a tudíž neefektivnosti (požadovaly vyšší pokuty pro automobilky, zohlednění velikosti – a ne hmotnosti – vozidel, a to s cílem dosáhnout v roce 2020 průměrných emisí CO₂ pouze 80 g/km), výrobci automobilů (včetně výrobců automobilů malých, např. Peugeot) naopak akcentovali přílišnou potenciální ingerenci zamýšlené normy do jejich ekonomických rozhodování stran toho, jak reagovat na poptávku po bezpečnějších (těžších, a tudíž z hlediska emisí CO₂ náročnějších) vozech.

Další vývoj

- Návrh bude v následujícím období předmětem spolurozhodování Rady a EP.

Obnovitelné zdroje a emisní povolenky v EU po roce 2012

- Na konci prosince 2007 se objevily první náznaky toho, jak by mělo vypadat řešení k dosažení cíle vyrábět v EU v roce 2020 minimálně 20% energie z obnovitelných zdrojů. Obdobně z Komise pronikly i informace týkající se změn v systému obchodování s emisními povolenkami po roce 2012.

Obnovitelné zdroje

- Pokud jde o dosažení cíle produkovat v roce 2020 alespoň 20% energie z obnovitelných zdrojů, každý stát by měl cíli napomoci minimálně 5,75%, ovšem s tím, že bohatší státy EU by ve výsledku nesly větší břemeno.
- Současně by měly být jednotlivé členské státy schopny prokázat, že produkují dostatečné množství biopaliv (6,5% v roce 2012 a 10% v roce 2020).

Emisní povolenky

- Pokud jde o změny v systému obchodování s emisními povolenkami, ten by měl být po roce 2012 věcně rozšířen a zpřísněn, aby EU byla schopna dosáhnout v návaznosti na zasedání summitu Evropské rady z jara 2007 také cíle v podobě snížení celkových emisí CO₂ o 20% do roku 2020.
- Konkrétní průmyslové podniky by měly své emise CO₂ snížit oproti roku 2005 o 21%. Současně by mělo dojít k rozšíření počtu dotčených podniků.

Sporné body a reakce aktérů

- Vzhledem k tomu, že se jedná prozatím jen o předběžné parametry očekávaných návrhů, je brzy na jakékoliv jejich relevantní zhodnocení. Zainteresovaní aktéři ovšem již nyní (především v souvislosti s revizí systému obchodování s emisními povolenkami) upozorňují na největší problém: možnost energeticky náročnějších producentů přesunout výrobu do třetích zemí, což se týká především zpracovatelů bauxitu, ale také chemiček či oceláren.

Další vývoj

- Oba legislativní návrhy by měly být (včetně zhodnocení potenciálních dopadů) zveřejněny 23. ledna.

Návrh revize směrnice o integrované prevenci a kontrole znečištění

- Komise 21. prosince (se třídním zpožděním) zveřejnila svůj dlouho očekávaný návrh na revizi směrnice o integrované prevenci a kontrole znečištění (Directive on Integrated Pollution Prevention and Control; IPPC).

Legislativní pozadí

- Klíčovým slovem jsou tzv. BATs (Best Available Techniques) stanovené v současnosti, pokud jde o emise SO₂, NO_x ap., na úrovni EU. Členské státy nicméně mají možnost je s ohledem na vlastní podmínky modifikovat.

Obsah návrhu a sporné body

- Cíl předloženého návrhu je dvojitý: krom samotných meritorních změn i integrace jiných předpisů do rámce dané směrnice. Text se pokouší zpřísnit stávající normu v tom smyslu, že odchýlení od BATs (nově připravovaných podle pravidel netransparentního systému komitologie, jak se předpokládá) už nebude ze strany jednotlivých členských států možné zcela „automaticky“.
- Pokud jde o začlenění jiných předpisů do rámce směrnice, jedná se o následující normy (směrnice): 1999/13; 2000/76; 2001/80; 78/176; 82/883; 92/112.

Reakce aktérů

- Zainteresovaní aktéři (v naprosté většině sdružení v rámci organizace BusinessEurope) předložený návrh kritizovali. Důvodem je skutečnost, že nová, přísnější regulace přichází velmi brzy poté, co uplynula implementační lhůta původní normy. Navíc se podle nich nejedná o pouhou „lepší regulaci“ ve smyslu shrnutí více norem do jedné, ale naopak zneprůhlednění existujícího schématu.

Další vývoj

- Text návrhu v následujícím období posoudí jak Rada, tak EP. Jeho projednávání podléhá spouzdřovací proceduře.

1.3 Rada

Zapojení letecké dopravy do boje proti klimatickým změnám

- Rada ministrů životního prostředí 20. prosince schválila návrh EP z prvního čtení, jehož cílem je zapojit od roku 2012 leteckou dopravu do boje proti klimatickým změnám, a to formou začlenění tohoto sektoru do systému obchodování s emisními povolenkami.

Obsah návrhu

- Předpokládá se, že výsledná norma bude platná od roku 2012, a to jak pro vnitroujinní lety, tak pro lety z/do mimounijních destinací. Fakticky jde o jediný zásadní posun vůči návrhu EP, jenž navrhoval rok 2011.
- Z rámce normy budou vyčleněny veřejné letecké služby v odlehlých regionech EU včetně těch, které odtud vzlétají do kontinentální Evropy, pokud ovšem nepřekročí (na každé z linek) 30 tis. pasažérů ročně. Další výjimka z povinnosti obchodování s povolenkami se týká těch přepravců, kteří ročně (ve třech čtyřměsíčních periodách) obslouží maximálně 243 letů.
- Poslední výjimku představují vládní lety ze zemí vně EU.

Sporné body

- Celý systém je nejen mimořádně komplikovaný, ale současně poměrně snadno napadnutelný. Ostatně USA už se proti němu postavily s argumentem Chicagské konvence a pravidel WTO.
- „Zelené“ organizace návrh pro změnu kritizovaly kvůli jeho nedostatečnosti s ohledem na více než 25% nárůst letecké dopravy mezi lety 1990–2005.

Další vývoj

- V následujícím období se očekává završení druhého čtení v EP.

II. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY**2.1 Budoucnost EU**

- V polovině prosince podepsali představitelé EU Lisabonskou smlouvu, která má zajistit efektivnější fungování rozšířené Unie. Otázky ale stále zůstávají ohledně ratifikace textu.
- Jako první smlouvu ratifikoval maďarský parlament poměrem 325 hlasů pro, 5 proti a 14 poslanců se hlasování zdrželo.
- Všechny vlády prosazují ratifikaci národními parlamenty. Jako jediný člen EU vyhlásí k textu referendum pouze Irsko, které k tomu váže ústava. Tlaku ze strany opozice ale stále čelí Velká Británie. Dánsko na proti tomu již potvrdilo, že referendum vyhlašovat nebude.

Reflexní skupina

- Na summitu Evropské rady v Bruselu představitelé EU podpořili návrh prezidenta Sarkozyho na vytvoření tzv. reflexní skupiny, která by do roku 2010 diskutovala otázky týkající se budoucnosti EU za dalších deset až dvacet let.
- Sarkozyho původní návrh zněl, aby se skupina zabývala otázkou dalšího rozšiřování, resp. vymezení hranic Evropy, tedy problematikou případného přijetí Turecka do Unie. Skupinu tvoří bývalý španělský premiér Felipe Gonzales, lotyšská ex-prezidentka Vaira Vīķe-Freiberga a předseda firmy Nokia Jorma Ollila, kteří si k sobě vyberou dalších devět členů. Skupina by podle německé kancléřky Merkelové měla reflektovat potřeby a očekávání občanů. Neměla by ale žádným způsobem ovlivňovat ratifikační proces.
- Rozšiřování, resp. přijetí Turecka do Unie, bude přesto hlavní otázkou, kterou se bude skupina, byť neoficiálně, zabývat. Francie totiž podmínila přístupová jednání s Tureckem právě vytvořením této skupiny.

2.2 Euro a eurozóna

- 1. ledna 2008 došlo k rozšíření eurozóny o další dva členské státy, které vstoupily do EU v roce 2004, Kypr a Maltu.

Možné efekty vstupu do eurozóny

- Krátkodobá evaluace procesu přechodu na euro ze strany Komise by měla být pro oba státy vypracována do konce ledna, hodnotit reálné a objektivní dopady těchto procesů lze ovšem přirozeně pouze s mnohem dlouhodobějším odstupem.

- Sledován bude především další vývoj inflace v eurozóně, který zejména ve slovinském případě vyvolává otázky, do jaké míry je její nárůst třeba spojovat právě s loňským vstupem Slovinska do eurozóny. Jak v případě Kypru, tak v případě Malty by se mohly stát komplikujícím faktorem z hlediska možné budoucí stagnace ekonomiky po vstupu do eurozóny i endogenní vlivy v podobě demografických ukazatelů (stárnutí populace a snižování podílu obyvatelstva v produktivním věku).
- Ryze politický rozměr adopce společné měny bývá zdůrazňován především v případě Kypru, kde problematičnost vstupu do eurozóny s sebou nese možné ekonomické prohloubení stávajícího rozdělení ostrova na severní tureckou a jižní „řeckou“ část. Severní Kypr z pochopitelných důvodů zůstává mimo eurozónu.

Další budoucnost eurozóny

- Změny hlasovacích mechanismů v ECB
- Do budoucna Evropská centrální banka uvažuje o změně hlasovacích mechanismů a pravidel pro případ dalšího rozšiřování eurozóny (v souvislosti s narůstajícím počtem členů Výboru guvernérů, jak se eurozóna postupně rozšiřuje o další státy). Změny budou zřejmě zahrnovat i zrušení stávajícího pravidla jedna země = jeden hlas a možné zavedení rotačního systému, což může vyvolat kontroverze mezi členskými státy eurozóny.
- Zajímavostí je, že se připravuje i scénář pro možnost rozšíření počtu členů eurozóny až na počet 22.

2.3 Financování EU a rozpočet

- Jak již bylo informováno v předchozím monitoringu, Evropský parlament podle očekávání na plenárním zasedání 13. prosince přijal ve druhém čtení rozpočet EU na rok 2008. Oficiálně byl rozpočet na letošní rok přijat na základě podpisu, k němuž došlo v rámci speciálního plenárního zasedání 18. prosince.
- Zajímavostí je skutečnost, že letošní rozpočet by měl být v rámci finanční perspektivy 2007–2013 prvním, v němž dojde k „přesmyku“ ve výdajové části: výdaje určené převážně pro financování společné zemědělské politiky (Nadpis 2) již nejsou nejobtavnější výdajovou položkou. Tu tvoří Nadpis č. 1, výdaje určené pro realizaci Lisabonské strategie (Nadpis 1a – růst a konkurenceschopnost) a výdaje určené pro financování strukturální politiky a Kohezního fondu (Nadpis 1b).
- Podle komisařky pro rozpočtové otázky Dalii Grybauskaitė by tento trend měl v každém případě být zachován i v rámci revize rozpočtové

politiky EU plánované dle finanční perspektivy na období 2008–2009, i když tato by měla být věnována převážně otázkám možného přehodnocení příjmové stránky rozpočtu po roce 2013 a hledání nového příjmového zdroje. Komise by měla první návrhy revize rozpočtové politiky prezentovat během tohoto roku.

Výsledky auditů evropského rozpočtu

- V souvislosti s výdajovou stránkou rozpočtu EU a jejím vývojem stojí za to připomenout důležitou otázku pojící se k problému financování EU a jejích aktivit, a to jsou alarmující výsledky auditů Účetního dvora, které zpětně prověřují vynaložení rozpočtových prostředků v jednotlivých letech. Za rok 2006 byla zjištěna závažná pochybení právě u prostředků vynaložených v oblasti strukturální politiky, týká se to až 12% veškerých výdajů v této rozpočtové kapitole, jak bylo konstatováno během slyšení v parlamentním Výboru pro rozpočtovou kontrolu 18. prosince, kde tyto alarmující skutečnosti vysvětlovala komisařka pro oblast strukturální politiky Danuta Hübnerová.
- V oblasti SZP, kde se to týká především výdajů spjatých s financováním produkční složky, bývají pravidelně členské státy vyzývány ke zpětným kontrolám i k navrácení prostředků v případě prokázaného neoprávněného vynaložení. Na konci roku 2007 bylo k překontrolování některých výdajů v oblasti SZP vyzváno 17 států.
- Za rok 2006 provedl Účetní dvůr v oblasti strukturální politiky pouze namátkovou kontrolu u vzorku realizovaných projektů a zjistil, že v příslušném vzorku pouze 31% případů bylo zcela prostých jakýchkoli pochybení v zacílení vynaložených prostředků, zatímco až u 44% případů byly konstatovány problémy a nesrovnalosti různých stupňů závažnosti.

2.4 Priority slovinského předsednictví

- Slovinsko se prvním lednovým dnem roku 2008 stalo předsedajícím státem. Je prvním ze skupiny států, které do Unie přistoupily před čtyřmi lety. Předsedou Unie se tak stal jeho premiér Janez Janša. Priority Slovinska vycházejí podle Jednacího řádu Rady z 18-ti měsíčního programového dokumentu, který vypracovalo společně s Německem a Portugalskem ještě před začátkem německého předsednictví.
- Slovinsko zdůrazňuje význam Lisabonské smlouvy podepsané všemi 27 členy Unie na konci roku 2007 a je připraveno vést ratifikační proces smlouvy ke zdárnému konci.

Lisabonská strategie

- V tomto roce bude zahájen další tříletý cyklus Lisabonské strategie. Implementace nových norem má vést k lepšímu vypořádání se s měnícím se prostředím.
- Mezi prioritami Lisabonské strategie jsou zejména: dosažení vzdělané a kreativní společnosti, přičemž je zapotřebí efektivnější spolupráce vědeckého a komerčního sektoru. Druhou prioritou je oblast konkurence a vytvoření dynamického podnikatelského prostředí. S tím souvisí otázka vnitřního trhu, finanční a poštovní služby, komunitární patent, celní zákon a daně. Předsednictví bude i nadále podporovat ochranu spotřebitele.
- Slovinské předsednictví bude také pokračovat v prosazování společné energetické politiky a problematiky klimatických změn, na čemž se představitelé Unie shodli na jarním summitu Evropské rady.
- Společně s Francií bude Slovinsko pracovat na otázkách ochrany klimatu.
- Rozšiřování Unie a pokračování v přístupových jednáních s Chorvatskem a Tureckem patří mezi agendu Slovinska i příštího předsednictví Francie. Slovinsko zdůrazňuje roli EU na Balkáně.
- Otázky svobody, bezpečnosti a práva
- Rozšiřování Schengenského prostoru spolu s uvedením nového Schengenského informačního systému (SIS II) zůstává prioritou Slovinska, které se chce soustředit také na přípravu a hodnocení Švýcarska na vstup do společného prostoru. S tím souvisí i problematika migrace, přičemž Slovinsko se bude řídit Zelenou knihou Komise dále prohlubovat Společný azylový systém a legislativy týkající se víz.

Role EU v oblasti bezpečnosti, rozvoje a ekonomické spolupráce

- Slovinsko si klade za cíl posilovat přeshraniční spolupráci, vztah se sousedními státy prostřednictvím společné Evropské politiky sousedství. Důležitá je pro něj společná strategie v černo-mořské oblasti.

2.5 Výsledky portugalského předsednictví

- Pokud jde o portugalské předsednictví, jeho výsledky se pokusil na závěr půlročního období na zvláštním plenárním zasedání EP 18. prosince zhodnotit premiér José Sócrates.

Reforma primárního práva

- Do budoucna s ním zůstane spjata reforma primárního práva v podobě Lisabonské smlouvy, ať už bude osud tohoto dokumentu v ratifikačním

procesu jakýkoli i když úloha portugalského předsednictví byla v případě Lisabonské smlouvy do značné míry hlavně subsidiární.

Role portugalského předsednictví ve vnějších vztazích EU

- Jako úspěšné aktivity předsednictví zhodnotil premiér Sócrates také konání dvou summitů EU s nečlenskými státy, historicky první summit EU-Brazílie a summit EU-Afrika.
- Premiér Sócrates konstatoval ve svém hodnocení na půdě EP, že oba summity proběhly podle plánu, summit EU-Afrika ovšem též probíhal ve stínu kontroverzí (především v souvislosti s otázkou účasti prezidenta Zimbabwe Mugabeho; viz Monitoring listopad/prosinec 2007), i když vyústil v definici dohody o strategickém partnerství a akčního plánu.
- Portugalské předsednictví zaznamenalo některé úspěchy i na poli sekundární legislativy, v oblasti SZP se např. podařilo dovést ke konci vleklý a komplikovaný proces přípravy reformy společného trhu s vínem, i když i zde bylo samozřejmě schválení výsledkem delšího procesu a aktivity dalších aktérů.

2.6 Vnější (obchodní) politika EU

- Problematika vnějších obchodních vztahů představuje dlouhodobě diskutovanou otázku na půdě institucí EU i mezi členskými státy v Radě ministrů, a to nejen v souvislosti s konkrétními problémy, jež se týkají např. obchodních vztahů s Čínou a snahou bránit se levným dovozům z této země různými prostředky.

Diskuse o změnách ochranných mechanismů vnější obchodní politiky EU

- Dlouhodobě je diskutována možná reformní změna obchodní politiky EU, i když na podobě žádoucích mechanismů prozatím neexistuje shoda mezi členskými státy. Názorově proti sobě stojí tradiční podporovatelé volného obchodu a odpůrci jakkoli motivovaných bariér (Velká Británie, Nizozemí či Švédsko) a státy s více protekcionistickým přístupem, které zdůrazňují ohrožení budoucnosti evropské produkce levnými dovozy především z asijských zemí (Itálie, Francie, Španělsko, z nových členů zastává tento postoj např. Polsko).
- Z hlediska profesních skupin a lobby pak jde o názorovou diferenci mezi producenty na jedné straně a obchodní lobby na straně druhé.

Postoj Komise

- Postoj Komise, která nese odpovědnost za vnější obchodní politiku EU (na rozdíl od vnějších

vztahů v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky, jež jsou stále ještě formulovány na mezivládním základě), vyjadřovaný na počátku roku ústy komisaře pro vnější obchodní vztahy Petera Mandelsona, je takový, že zmíněné rozpory mezi členskými státy vedou Komisi k tomu, aby se prozatím zdržela formulace konkrétních návrhů.

Ambice francouzského předsednictví ve vnějších vztazích

- Konkrétní návrhy na možnou všeobecnou změnu pravidel vnější obchodní politiky EU v oblasti anti-dumpingových opatření tedy nelze očekávat během slovinského předsednictví, ale pravděpodobně až během následujícího půl roku, kdy předsedá EU Francie, jež ústy prezidenta Sarkozyho vyjadřuje vlastní ambice na posílení vnější (nejen) obchodní politiky. – Viz např. plán vybudování Unie středozezemních států (Mediterránní unie), která má být dle Sarkozyho plánů spuštěna ihned po započetí francouzského předsednictví, v červenci 2008.

2.7 Volný pohyb pracovních sil

- Rakousko k 1. lednu otevřelo svůj pracovní trh. Ve své podstatě se však jednalo a jedná o pouhý experiment, navíc, pokud jde o dotčené profese, omezený jen na několik desítek z nich.
- V tuto chvíli patří Rakousko spolu s Německem a Dánskem mezi poslední ze starých členských států, jež omezují volný pohyb pracovních sil, přičemž tak mohou činit nejpozději do konce dubna 2011.
- Nedávný krok se omezuje na pouhých devět procent sektorů (50 profesí z 540, jež jsou v Rakousku klasifikovány), přičemž na konci roku 2008 se počítá s jeho zhodnocením. Navíc i nadále bude muset probíhat procedura prokazující, že vhodného uchazeče není možné nalézt buď přímo v Rakousku, nebo jiné staré členské zemi (což zvýší byrokratický tlak na rakouské úřady).
- Přístup rakouské strany byl motivován čistě jejími zájmy, přičemž argumentace otevřením pracovního trhu byla v tomto směru vzata pouze jako vhodný nástroj k jeho obhájení.

2.8 Zemědělství

Reforma společného trhu s vínem

- Výsledná podoba reformy, v níž také ČR usilovala o prosazení své pozice (odpor k zákazu doslazování jakostního vína cukrem, otázka označování

kvalitních vín), byla přijata po prodlouženém jednání až na samotný závěr posledního zasedání Rady ministrů v roce 2007 (19. prosince). Vyznačuje se přitom dvěma charakteristikami: oproti původní podobě návrhu prezentované před 18 měsíci je daleko méně „ambiciózní“, ale také méně restriktivní, v porovnání s původním návrhem se hovoří o „mini-reformě“. Došlo k ústupkům velkým producentům zemím a jejich požadavkům, zajímavé však je, že alespoň částečně své pozice uhájily i nové členské země, včetně ČR, což lze považovat za pozitivní výsledek.

- Inovace reformy by měly vstoupit v platnost k 1. srpnu 2008 a zahrnují:
 - 1) Program finanční podpory vyklučování vinic (částečně fungující na motivačním principu restrukturalizačního programu, který je znám z reformy cukerného pořádku, výrobu mají opustit „nejméně konkurenceschopní producenti, kteří budou za toto nevratně opuštění výroby finančně odškodněni).
 - 2) Finanční podpory v sektoru by měly být více přizpůsobeny realitě členských států prostřednictvím tzv. národních obálek, které mají rozdělit v rámci EU celkem 1,3 mld. €, přičemž reforma počítá s větší možností členských států, respektive národních vlád, rozhodnout o zacílení těchto finančních prostředků, což je kvitováno pozitivně i ze strany nových členských států.
 - 3) Za do určité míry negativní bod (v obecném měřítku a částečně též z pohledu malé producentské země, která není natolik zainteresována na tomto druhu profitu) lze považovat skutečnost, že se nepodařilo prosadit původní záměr, jež podporovala především komisařka Boelová a její portfolio: úplné odstranění praktiky nákladné finanční podpory krizové destilace hotových přebytků vína.
 - 4) Naopak za jeden z největších úspěchů z pohledu české reprezentace je považována skutečnost, že se nepodařilo prosadit jeden z dalších návrhů podporovaných do značné míry portfolio komisařky Boelové, a to zákaz doslazování jakostního vína cukrem a jeho nahrazení doslazováním vinným moštem, což je postup standardně používaný v teplejších oblastech zóny B.
 - 5) Posledním problémem, který zajímal také české a moravské výrobce vína, byla otázka marketingu a označování vín. Také zde je výsledek přijímán pozitivně, na rozdíl od původních návrhů povinného sjednocení označování vína na etiketách, které by mimo jiné zřejmě zlikvidovalo i zavedený způsob označování přívlastků vína v ČR, byla povolena liberalizace v označování vín.

I. PROJEDNÁVANÁ LEGISLATIVA (VYBRANÉ OBLASTI)

1.1 EVROPSKÝ SOUDNÍ DVŮR

Volný pohyb služeb a jeho limity

Evropský soudní dvůr v polovině prosince zveřejnil dva rozsudky, jež mají podle mnoha názorů potenciál ovlivnit pojetí volného pohybu služeb v EU.

Média jim sice věnovala poměrně dost pozornosti, ovšem odděleně. S ohledem na obdobné meritum je ale třeba vnímat jejich výsledky v souvislostech.

První z nich naznačil, že odbory mohou přistoupit ke kolektivní akci (včetně stávek) v případě, že to vyžaduje ochrana práv zaměstnanců, druhý naopak konstatoval, že toto „právo“ může mít (a má) také své limity.

Případ Viking Line

První případ (z 11. prosince ve věci Viking Line) se týkal snah finské trajektové společnosti Viking Line získat (v roce 2003) namísto finské estonskou vlajku, aby mohla zaměstnat levnější pracovní sílu. Finská námořní unie požádala Mezinárodní federaci zaměstnanců v dopravě (ITF) o pomoc, aby takovému kroku zabránila, a společnost Viking Line proto ITF žalovala. Soud s ohledem na příslušnost ITF probíhal ve Velké Británii. A právě z tamějšího podnětu byla vůči ESD vznesena předběžná otázka. ESD akci ITF posvětil, byť ve věci samé nerozhodl.

Případ Laval un Partneri

Druhý případ (z 18. prosince ve věci Laval un Partneri; C-341/05) se týkal sporu o to, zda lotyšská společnost může zaměstnávat vlastní (lotyšské) zaměstnance v zahraničí (v daném případě ve Švédsku), aniž by jim (byť oni sami nejsou proti) poskytovala stejnou právní ochranu, jež je z kolektivních dohod jinak v příslušné zemi garantována všem tamějším zaměstnancům (minimální mzda ap.). Spor vznikl poté, co lotyšská firma Laval un Partneri zahájila stavbu školy ve švédském městě Vaxholm a blokáda ze strany místních odborů vedla až k tomu, že Laval zakázku nedokončil.

ESD sice přiznal, že kolektivní akce je za určitých okolností možná, nicméně zásadně nemůže vést k nátlaku na zaměstnavatele v případech, kdy není (současně) splněna podmínka veřejného zájmu (a/

nebo naplňován cíl EU) a není jasné, jak by potenciální vyjednávání s odboráři – v důsledku nejasně stanovených požadavků ze strany švédského práva – dopadla (zásada proporcionality).

Hodnocení

Oba rozsudky se dotýkají nejen stále palčivé problematiky vztahu starých a nových členských států a jejich odlišných zájmů plynoucích z rozdílné historie a potažmo ekonomik (konkrétně pak tzv. mzdového nebo sociálního dumpingu ze strany nových členských států), ale současně i toho, nakolik je EU schopna a ochotna hájit své cíle, resp. kterým z nich hodlá dát (dávat) přednost – zda zajištění volného pohybu čtyř svobod (osob, zboží, služeb a kapitálu), resp. vysílání pracovníků do zahraničí podle směrnice z roku 1996, nebo (spíše) garancím tzv. pozitivních práv.

Rovněž lze připomenout vazbu rozsudků na posílení (nebo oslabení?) tzv. severského sociálního modelu, jež není významná jen z hlediska samotných skandinávských zemí, ale především proto, že EU v poslední době stále častěji operuje s konceptem tzv. flexicurity (zjednodušeně flexibilního pracovního trhu a silné sociální ochrany), jenž právě ze severského sociálního modelu vychází.

Žádný z rozsudků formálně nevytváří precedent. Obecně se ale uznává jejich politické „vyzařování“. A to může být poměrně silné – právě s ohledem na jejich meritum.

1.2 KOMISE

Návrh směrnice na podporu čistých a energeticky účinných silničních vozidel

Komise 19. prosince zveřejnila legislativní návrh, jehož cílem má být snížení spotřeby paliva a emisí škodlivých a/nebo skleníkových plynů plynoucích ze silniční dopravy (např. CO₂, NO_x, NMHC), a to v důsledku právně konformní podpory „čistých“ dopravních prostředků ve veřejné dopravě při zadávání veřejných zakázek.

Legislativní pozadí

Komise se pro toto řešení rozhodla proto, že sektor veřejné dopravy patří z hlediska potenciálu snižovat spotřebu paliv a potažmo i emisí mezi klíčové a „nejviditelnější“. V současnosti silniční doprava podle Komise produkuje 24% všech emisí CO₂ v EU, přičemž toto číslo se každoročně zvyšuje o 2 %.

Obsah návrhu

Hlavním bodem návrhu je, aby nízká spotřeba paliva a nízká produkce emisí byly nejpozději od roku 2012 obligatorními kritérii při udělování veřejných zakázek.

Pokud by text vstoupil v platnost, do roku 2017 by údajně došlo ke snížení emisí až o 29 % (a současněmu snížení energetické náročnosti veřejné dopravy až o 22%).

Formálně má dojít k revizi směrnic 2004/17 a 2004/18 – mají být meritorně rozšířeny. Konkrétně má být pokryta rozsáhlejší škála emisí a všechny relevantní kategorie vozidel (tj. nejen vozidla těžká).

Sporné body

Za nejspornější lze na návrhu považovat to, zda (resp. nakolik) je v souladu s principem subsidiarity. Komise sice argumentuje tím, že v důsledku internalizace dodatečných externích nákladů nakonec všichni vydělají, na druhou stranu existuje i riziko, že dojde ke skokovému navýšení cen veřejné dopravy, s jehož dopady se nebude potýkat Komise, ale právě regionální a místní autority.

Další vývoj

Legislativní návrh podléhá spolurozhodování Rady a EP.

Doposud však nebyl zveřejněn ani rámcový časový harmonogram.

Návrh nařízení stanovujícího emisní standardy u nových osobních automobilů

Komise 19. prosince zveřejnila návrh nařízení, jenž má zajistit, aby průměrné emise CO₂ u nově vyrobených osobních automobilů od roku 2012 nepřesahovaly 120 g/km (a potenciálně 95 g/km v roce 2020).

Legislativní pozadí

Text navazuje na dřívější sdělení Komise, v němž vyjádřila pochybnost, zda automobilky naplní vlastní cíl snížit průměrné emise CO₂ mezi lety 1998–2008 na 140 g/km. Podle současných odhadů reprezentují emise CO₂ z osobních automobilů přibližně 12% celkové produkce tohoto plynu v EU.

Obsah návrhu a sporné body

Výsledná legislativa by měla zaručit, že všechny automobilky, nabízející své produkty v EU, budou od roku 2012 dosahovat v průměru u všech svých vozidel vyrobených v daném roce emisí 130 g CO₂/km s tím, že na zbývajících 10 g/km by se měli podílet producenti pneumatik, klimatizací ap.

Komise předpokládá, že náklady na pořízení automobilu nevzrostou o více než 6% a že se spotřebitelům vrátí v důsledku nižší spotřeby paliva. EU jako celek navíc podle Komise bude schopna snáze dosahovat svých závazků vyplývajících z Kjótského protokolu, popř. jiného obdobného budoucího dokumentu, a posílí svůj technologický potenciál. Celkové snížení produkce CO₂ v EU by mělo dosáhnout 19 %.

Výrobci automobilů se nicméně obávají, že takto stanovený cíl je nereálný. Nejistotu vzbuzuje i předpoklad posílení „inovativnosti“ EU v důsledku uvedených opatření.

Naplnění uvedeného cíle předpokládá podle Komise spolupráci dotčených automobilek, avšak při respektování všech stávajících pravidel hospodářské soutěže a s rizikem, že producenti vyrábějící prioritně nízkoemisní (malé) vozy nebudou z pochopitelných důvodů mít jakoukoli motivaci vstupovat do společných „podniků“ se svými (ne)přímými konkurenty. O individuální výjimku by v tomto směru měly mít možnost žádat pouze automobilky produkující maximálně 10 tis. vozidel ročně, popř. ty firmy, jež vyrábějí speciální vozidla (např. pro přepravu kolečkových křesel). Jinak řečeno, klíčoví (velcí) producenti budou mít svou pozici na trhu – s ohledem na cíl zamýšlené směrnice a (fakticky v opačném směru působící) pravidla hospodářské soutěže – výrazně ztíženu. K tomu je třeba připočítat i fakt, že nová norma se nemá týkat pouze pohonných jednotek, ale všech relevantních komponentů, jež mají vliv na celkovou emisi osobních automobilů (prvky kapoty, pneumatiky ap.). Alternativou, již Komise nabízí, jsou biopaliva, ovšem je otázkou, nakolik je proces jejich výroby „uhlíkově neutrální“. V tomto směru stačí poukázat na jednání o účinnějších palivech, resp. normě, jež by měla zaručit, aby byly v tomto směru vzaty v potaz požadavky na nižší emise CO₂ (COM(2005)261 final).

Koncern Volkswagen, do nějž spadá i česká Škoda Auto, by měl podle Komise svůj „výkon“ zlepšit v průměru o 31 g/km, což sice v porovnání s jinými výrobci znamená spíše podprůměrný požadavek (většina producentů je na tom v tomto směru v současnosti výrazně hůře), nicméně i v tomto případě platí, že „130gramového“ závazku by mělo být dosaženo (problematickou) kooperací producentů a zásahem do skladby je-

jich nabídky, pokud jde o nízko- a vysokoemisní osobní automobily.

V čase by ovšem mělo – alespoň podle záměru Komise – dojít k posílení výroby „šetrnějších“ vozů. (A byť by to v průměru mělo znamenat zdražení o 1300 € na každé nové vozidlo, vyspělejší technologie by měly zajistit, že celkově bude v průběhu doby používání vozidla možné ušetřit až 2700 €.)

V případě, že by se tak nedělo, hodlá Komise za každý gram na kilometr nad rámec uvedeného ročního průměru ve výši 130 g/km požadovat pokutu, a to ve výši 20 € v roce 2012, 35 € v roce 2013, 60 € v roce 2014 a 95 € v roce 2015 (původně zamýšlené rozpětí se přitom pohybovalo od 7 do 150 €). Výsledná suma by se násobila počtem všech vozidel, jež by výrobce za příslušný rok v Unii vyrobil a prodal (a jež by si spotřebitelé zaregistrovali).

Na straně kupujících by nicméně měly rovněž existovat právně vynutitelné závazky – silniční daně, ježichž výše by se odvíjela od množství produkce CO₂.

Reakce aktérů

Předložený návrh se hned po svém zveřejnění stal předmětem kritiky všech zainteresovaných aktérů.

Ostatně už předtím byl předmětem sporů mezi komisaři Verheugenem (reprezentujícím průmysl), Frattinim (justice a vnitro) a Barrotem (doprava) na straně jedné a Dimasem (životní prostředí) na straně druhé.

V Německu, jehož producentů se návrh dotýká především, proběhly i debaty o tom, zda příští rok podpořit předsedu Komise Barrosa v jeho druhém mandátu v případě, že staví za návrh svého komisaře Dimase (a tudíž je „protiněmecký“).

Zatímco „zelené“ organizace (T&E a Greenpeace) se proti návrhu postavily z důvodu jeho mírnosti, krátkodobosti a tudíž neefektivnosti (požadovaly vyšší pokuty pro automobilky, zohlednění velikosti – a ne hmotnosti – vozidel (viz část IV tohoto monitoringu), a to s cílem dosáhnout v roce 2020 průměrných emisí CO₂ pouze 80 g/km), výrobci automobilů (včetně výrobců automobilů malých, např. Peugeot) naopak akcentovali přílišnou potenciální ingerenci zamýšlené normy do jejich ekonomických rozhodování stran toho, jak reagovat na poptávku po bezpečnějších (těžších, a tudíž z hlediska emisí CO₂ náročnějších) vozech.

ACEA např. kritizovala vyšší pokut: v případě, že překročí hranici 20 €/g CO₂, fakticky podle organizace znemožní producentům investovat do příslušných technologií.

Další vývoj

Návrh bude v následujícím období předmětem spolurozhodování Rady a EP.

S ohledem na jeho kontroverznost se nicméně neočekává rychlý legislativní proces.

Obnovitelné zdroje a emisní povolenky v EU po roce 2012

Na konci prosince 2007 se objevily první náznaky toho, jak by mělo vypadat řešení k dosažení cíle vyrábět v EU v roce 2020 minimálně 20% energie z obnovitelných zdrojů. Obdobně z Komise pronikly i informace týkající se změn v systému obchodování s emisními povolenkami po roce 2012.

Pozadí

O celé záležitosti se hovoří především v souvislosti s jednáními stran „následníka“ Kjótského protokolu. V tomto směru pak EU vyvíjí iniciativy i na úrovni sekundárněprávní, resp. reviduje (zprísňuje) platné normy.

Obnovitelné zdroje

Pokud jde o dosažení cíle produkovat v roce 2020 alespoň 20% energie z obnovitelných zdrojů, každý stát by měl cíli napomoci minimálně 5,75%, ovšem s tím, že bohatší státy EU by ve výsledku nesly větší břemeno.

Řečeno přesněji, stávající závazek by měly polovinou navýšit všechny státy bez rozdílu a druhou by si měly členské země EU rozdělit podle hospodářské výkonnosti (vyjádřené indikátorem HDP) a schopnosti produkovat energii z obnovitelných zdrojů.

V současnosti (do roku 2012) platí, že státy mají z obnovitelných zdrojů produkovat pouze 8,5% své energie (elektřina, teplo plus doprava).

Pokud by se za základ vzal rok 2005, pak by navýšování podílu energie z obnovitelných zdrojů mělo probíhat následovně: 51% v roce 2014, 66% v roce 2016, 83% v roce 2018 a 100% 2020.

Současně by měly být jednotlivé členské státy schopny prokázat, že produkuje dostatečné množství biopaliv (6,5% v roce 2012 a 10% v roce 2020).

Na druhou stranu by a priori nemělo být bráněno „dokupování“ obnovitelné energie mezi státy navzájem, což by podle Komise mělo motivovat nejen jednotlivé země, ale především firmy působící na trhu s obnovitelnými energiemi.

To by ovšem mohlo vést k paradoxní situaci, že již nyní často bohatě dotovaná energie z obnovitelných zdrojů bude vyvážena z „domovských“ zemí tam, kde za ni producenti utrží více, což by ve výsledku

mohlo podle některých vést k „dotačním závodům“, aniž by tím bylo dosaženo požadovaného cíle.

Emisní povolenky

Pokud jde o změny v systému obchodování s emisními povolenkami, ten by měl být po roce 2012 věcně rozšířen a zpřísněn, aby EU byla schopna dosáhnout v návaznosti na zasedání summitu Evropské rady z jara 2007 také cíle v podobě snížení celkových emisí CO₂ o 20 % do roku 2020.

Za referenční by měl v tomto směru být vzat rok 2005, přičemž by mělo platit, že každá členská země by měla mít možnost pohybovat se, pokud jde o emise CO₂, v rámci fluktučního pásma ± 20%, ovšem s tím, že vyspělejší státy (s vyšším HDP) by měly mít stanoveny ambicióznější závazky.

Na druhou stranu by měla existovat možnost, aby jednotlivé členské státy část svých závazků (zhruba čtvrtinu) plnily formou financování projektů na snižování emisí CO₂ mimo vlastní území.

Konkrétní průmyslové podniky by měly své emise CO₂ snížit oproti roku 2005 o 21 %. Současně by mělo dojít k rozšíření počtu dotčených podniků.

Do rámce obchodování s emisními povolenkami ostatně má být začleněn i sektor letecké dopravy.

Samotný systém by měl být postupně zbavován volného přidělování emisních povolenek (dnes 90 % a více). Naopak by se jich mělo čím dál více nabízet pouze formou aukcí – alespoň dvě třetiny v roce 2013 a 100 % v roce 2020 (v některých sektorech by se povolenky od počátku neměly volně přidělovat vůbec).

Sporné body a reakce aktérů

Vzhledem k tomu, že se jedná prozatím jen o předběžné parametry očekávaných návrhů, je brzy na jakékoliv jejich relevantní zhodnocení. Zainteresovaní aktéři ovšem již nyní (především v souvislosti s revizí systému obchodování s emisními povolenkami) upozorňují na největší problém: možnost energeticky náročnějších producentů přesunout výrobu do třetích zemí, což se týká především zpracovatelů bauxitu, ale také chemiček či oceláren.

Komise proto navrhuje, aby se uplatňovala zásada, podle níž by všichni, kdo chtějí operovat na trhu EU a normálně by spadali do rámce obchodu s emisními povolenkami (tedy i dovozci), platili určité poplatky, jimiž by se vyrovnaly podmínky mezi vnitrouníjnými firmami a podniky působícími mimo EU (požadavek vycházející z idey francouzského prezidenta Sarkozyho).

Existují zde však obavy z exterritoriality takového opatření (což se ostatně projevovalo už dříve v sou-

vislosti s úmyslem zapojit leteckou dopravu do boje proti globálnímu oteplování) a z možných kroků ze strany WTO, neboť by se mohlo jednat o překážky světovému obchodu (což zdůrazňuje například komisař Mandelson).

V této souvislosti lze navíc vést (poměrně paradoxní) paralelu se sektorem zemědělství, v němž má naopak s rokem 2013 dojít k úplnému odbourání vývozních subvencí ze strany EU.

Na druhou stranu existují ale i „mírnější“ návrhy spočívající pouze v tom, že část povolenek by se unijním producentům přece jen přidělovala zdarma, čímž by břemeno na ně kladené nebylo tak velké.

Tak či onak, i Komise počítá s poklesem celounijního HDP až do výše 0,1 %. (Nakolik umožní nové technologie tento regres vykompenzovat je přitom otázkou.) S tím souvisí i potenciální navýšení cen u celé řady průmyslových produktů až o 48 %, což může snížit konkurenční schopnost EU jako celku vůči producentům např. z USA nebo Číny.

Organizace BusinessEurope také kritizovala systém tzv. komitologie (soustavy výborů „kontrolujících“ Komisi), jehož prostřednictvím by měly být některé parametry výsledných norem operativně revidovány. BusinessEurope tvrdí, že by to mohlo způsobovat obtíže z hlediska plánů dotčených podniků.

Další vývoj

Oba legislativní návrhy by měly být (včetně zhodnocení potenciálních dopadů) zveřejněny 23. ledna.

Poté o nich přineseme podrobnější informace.

Návrh revize směrnice o integrované prevenci a kontrole znečištění

Komise 21. prosince (se třídním zpožděním) zveřejnila svůj dlouho očekávaný návrh na revizi směrnice o integrované prevenci a kontrole znečištění (Directive on Integrated Pollution Prevention and Control; IPPC).

Legislativní pozadí

Stávající směrnice z roku 1996 (96/61) se dotýká průmyslových (ale i zemědělsko-zpracovatelských) podniků, jež mají potenciál znečišťovat životní prostředí škodlivými emisemi, přičemž specifikuje, jakým způsobem mají dosahovat environmentálně přijatelných výsledků.

Klíčovým slovem jsou tzv. BATs (Best Available Techniques) stanovované v současnosti, pokud jde o emise SO₂, NO_x ap., na úrovni EU. Členské státy nicméně mají možnost je s ohledem na vlastní podmínky modifikovat.

V říjnu 2007 (po uplynutí implementační lhůty) byla zveřejněna zpráva, že velká část členských států (tj. asi polovina z 52 tis. dotčených podniků) stávající směrnici IPPC neplní, mj. i z toho důvodu, že disponují poměrně značným prostorem, jak se od BATs odchýlit.

Obsah návrhu a sporné body

Cíl předloženého návrhu je dvojitý: krom samotných meritorních změn i integrace jiných předpisů do rámce dané směrnice. Text se pokouší zpřísnit stávající normu v tom smyslu, že odchýlení od BATs (nově připravovaných podle pravidel netransparentního systému komitologie, jak se předpokládá) už nebude ze strany jednotlivých členských států možné zcela „automaticky“.

Komise sice „na oplátku“ předpokládala, že by mohl být zaveden obdobný systém obchodování s povolenkami jako s CO₂ i v rámci IPPC (tj. že by bylo možné získat povolenky např. i na SO₂, NO_x ap.), ovšem nakonec tuto eventualitu do svého návrhu nezačlenila. Naopak posílila kontrolní mechanismy směřující k posílení významu směrnice a zvýšení tlaku na jednotlivé podniky v důsledku toho, že řešení jejich požadavků by na rozdíl od stávajícího stavu mělo probíhat ne s národními autoritami, ale s úřady EU (což by údajně mělo přinést úspory z hlediska administrativní zátěže v řádu stovek milionů euro).

Pokud jde o začlenění jiných předpisů do rámce směrnice, jedná se o následující normy (směrnice): 1999/13; 2000/76; 2001/80; 78/176; 82/883; 92/112.

V naprosté většině jde nicméně pouze o shrnutí a doplnění aktuálních požadavků o obligatorní BATs ve stávajících normách, a to v souladu se snahami Komise produkovat „lepší regulaci“.

Reakce aktérů

Zainteresovaní aktéři (v naprosté většině sdružení v rámci organizace BusinessEurope) předložený návrh kritizovali. Důvodem je skutečnost, že nová, přísnější regulace přichází velmi brzy poté, co uplynula implementační lhůta původní normy. Navíc se podle nich nejedná o pouhou „lepší regulaci“ ve smyslu shrnutí více norem do jedné, ale naopak znepráhlednění existujícího schématu.

Komise na tyto výtky reagovala pouze konstatováním, že revidovaná norma vstoupí v platnost nejdříve v letech 2012–2016 a během této doby bude vydávat nezávazná doporučení v souladu s připravovanou legislativou.

Další vývoj

Text návrhu v následujícím období posoudí jak Rada, tak EP. Jeho projednávání podléhá spoleu rozhodovací proceduře.

1.3 RADA

Zapojení letecké dopravy do boje proti klimatickým změnám

Rada ministrů životního prostředí 20. prosince schválila návrh EP z prvního čtení, jehož cílem je zapojit od roku 2012 leteckou dopravu do boje proti klimatickým změnám, a to formou začlenění tohoto sektoru do systému obchodování s emisními povolenkami.

Legislativní pozadí

O návrhu jsme podrobně informovali v předcházejícím monitoringu. Navzdory některým signálům nakonec nedošlo k žádným zásadním změnám, pokud jde o meritum návrhu či výtky vůči němu. Pouze došlo k „symbolickému“ uzavření dohody v návaznosti na ukončení jednání konference OSN na Bali, týkající se budoucnosti tzv. Kjótského protokolu.

Obsah návrhu

Předpokládá se, že výsledná norma bude platná od roku 2012, a to jak pro vnitrouijní lety, tak pro lety z/do mimounijních destinací. Fakticky jde o jediný zásadní posun vůči návrhu EP, jenž navrhoval rok 2011.

Za referenční léta budou vzaty roky 2004–2006, přičemž v prvním roce platnosti systému budou čtyři pětiny povolenek distribuovány zdarma (EP požadoval přísnější opatření v podobě pouhých 75 %). V dalších letech bude poměr povolenek zdarma a těch, které budou nabízeny prostřednictvím aukcí, určen v závislosti plánu na celkového snížení CO₂ v EU, jenž má být představen 23. ledna. Pokud o jde o využití finančních prostředků z aukcí, předpokládá se – byť obligatorní závazek to nebude –, že členské státy je budou reinvestovat do dalších projektů na snižování produkce skleníkových plynů. Součástí návrhu je nicméně i opatření, které má 3 % všech emisí (vypočítaných na základě let 2004–2006) vyhradit pro přepravce nově vstoupivší na trh (primárně z nových členských států), přičemž pokud jejich roční růst emisí přesáhne 18 %, pak bude vyžadováno pouze „přikoupení“ povolenek ve výši onoho nárůstu, avšak poníženého právě o uvedných 18 procentních bodů.

Z rámce normy budou vyčleněny veřejné letecké služby v odlehlých regionech EU včetně těch, které odtud vzletají do kontinentální Evropy, pokud ovšem nepřekročí (na každé z linek) 30 tis. pasažérů ročně. Další výjimka z povinnosti obchodování s povolenkami se týká těch přepravců, kteří ročně (ve třech čtyřměsíčních periodách) obslouží maximálně 243 letů.

Důvodem pro takto vymezené kritérium je snaha zabránit tomu, aby nedocházelo ke kumulacím letů např. jen do období letních prázdnin, čímž by mohl být celý systém obcházen.

Poslední výjimku představují vládní lety ze zemí vně EU.

Sporné body

Celý systém je nejen mimořádně komplikovaný, ale současně poměrně snadno napadnutelný. Ostatně USA už se proti němu postavily s argumentem Chicagské konvence a pravidel WTO.

EU naopak kontrovala „procesem z Bali“, jenž však prozatím nenaplnuje ani charakteristiky závazných mezinárodních smluv.

„Zelené“ organizace návrh pro změnu kritizovaly kvůli jeho nedostatečnosti s ohledem na více než 25% nárůst letecké dopravy mezi lety 1990–2005.

Za referenční rok měl podle nich být zvolen rok 1990 (jako v případě Kjótského protokolu), přičemž by mělo dojít ne k zachování tehdejších limitů, ale jejich snížení o 10 %. Vlády jednotlivých států se tak podle zelených fakticky postavily proti „procesu z Bali“, resp. proti závazku snížit emise skleníkových plynů o 20–30% do roku 2020.

Další vývoj

V následujícím období se očekává završení druhého čtení v EP.

Věcné změny návrhu sice možné jsou, členské státy by je ale v průběhu druhého čtení v Radě patrně neschválily. Proto lze čekat, že zásahy EP budou (pokud vůbec) spíše menšího rozsahu, a legislativa tak vstoupí v platnost v obdobné podobě, v jaké vzešla v prosinci 2007 z Rady.

II. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY

2.1 BUDOUCNOST EU

V polovině prosince podepsali představitelé EU Lisabonskou smlouvu, která má zajistit efektivnější fungování rozšířené Unie. Otázky ale stále zůstávají ohledně ratifikace textu.

Jako první smlouvu ratifikoval maďarský parlament poměrem 325 hlasů pro, 5 proti a 14 poslanců se hlasování zdrželo. Maďarsko tak předběhlo Polsko a Francii, které chtěly být první. Rychlá ratifikace ve Francii měla znamenat, že je opět v centru evropského dění.

Všechny vlády prosazují ratifikaci národními parlamenty. Jako jediný člen EU vyhlásí k textu referendum pouze Irsko, které k tomu váže ústava. Tlaku ze strany opozice ale stále čelí Velká Británie. Dánsko na proti tomu již potvrdilo, že referendum vyhlášovat nebude. Rozhodla o tom vláda podpořená parlamentem odvolávající se na to, že smlouva neomezuje státní suverenitu. Stejný postoj zaujalo i Portugalsko, když jeho premiér Sócrates prohlásil, že by Portugalsko referendem zbytečně ohrozilo ratifikační proces smlouvy, který v ostatních zemích proběhne v parlamentech. Ve volbách v roce 2005 však současný premiér lidové hlasování slíbil. Sócrates nicméně argumentuje tím, že se celý kontext vyjednávání změnil a současná smlouva pouze doplňuje ty předešlé. Hovoří se ale také o tom, že se tak děje díky tlaku ze strany francouzského prezidenta a britského premiéra. Slovinský předseda vlády Janez Janša k tomuto tématu řekl, že Evropa je vzájemně propojena a rozhodnutí jednoho státu ovlivňuje rozhodnutí druhého.

Reflexní skupina

Na summitu Evropské rady v Bruselu představitelé EU podpořili návrh prezidenta Sarkozyho na vytvoření tzv. reflexní skupiny, která by do roku 2010 diskutovala otázky týkající se budoucnosti EU za dalších deset, dvacet let. Jak řekl prezident, diskutovala by otázky a problémy spojené s „novým evropským snem“. Sarkozyho původní návrh zněl, aby se skupina zabývala otázkou dalšího rozšiřování, resp. vymezení hranic Evropy, tedy problematikou případného přijetí Turecka do Unie. Skupinu tvoří bývalý španělský premiér Felipe Gonzales, lotyšská

ex-prezidentka Vaira Vike-Freiberga a předseda firmy Nokia Jorma Ollila, kteří si k sobě vyberou dalších devět členů. Skupina by ale podle německé kancléřky Merkelové měla reflektovat potřeby a očekávání občanů. Neměla by ale žádným způsobem ovlivňovat ratifikační proces. Pro Evropský parlament nemá prioritní význam a jeho předseda Poettering zdůraznil, že skupina může pouze navrhnout řešení, ale nepřevzme rozhodovací moc evropským institucím.

Rozšiřování, resp. přijetí Turecka do Unie, bude přesto hlavní otázkou, kterou se bude skupina, byť neoficiálně, zabývat. Francie totiž podmínila přístupová jednání s Tureckem právě vytvořením této skupiny. V polovině prosince tedy došlo k otevření dalších dvou ze 35 vyjednávacích kapitol, ve kterých se musí Turecko přizpůsobovat evropskému právu. Jedná se o transevropské sítě a ochrana zdraví a spotřebitele. Od začátku přístupových jednání v roce 2005 otevřelo Turecko šest kapitol z čehož uzavřelo pouze jednu.

S novým rokem předložil turecký premiér Recep Tayyip Erdogan plán vést samostatný dialog s německou kancléřkou a francouzským prezidentem o případném vstupu jeho země do Unie. Německá CDU preferuje pouze privilegované partnerství, Francie navrhuje vytvořit Středoevropskou unii, jejímž členem by se Turecko stalo. Nicméně, turecký premiér ubezpečil o tom, že se Ankara bude snažit splnit veškerá kritéria Bruselu a dosáhnout tak plnoprávného členství.

2.2 EURO A EUROZÓNA

1.ledna 2008 došlo k rozšíření eurozóny o další dva členské státy, které vstoupily do EU v roce 2004, Kypr a Maltu.

U obou států došlo úderem půlnoci k přechodu na společnou měnu v hotovostním i bezhotovostním styku a Komise zpětně konstatovala hladký průběh akce, i když obyvatelé Malty a Kypru mají ještě do konce ledna možnost vyměňovat svoji původní měnu (maltskou liru a kyperskou libru) za eura.

Možné efekty vstupu do eurozóny

Zavedení společné měny vždy doprovázejí otazníky ohledně dlouhodobých dopadů na stav základních makroekonomických ukazatelů země i na stabilitu eurozóny jako takové. V případě letošního rozšíření eurozóny převládají přirozené otazníky náležející spíše do první zmíněné kategorie, vzhledem k objemu i významu ekonomik obou malých států v rámci rozšířené HMU.

V posledních měsících je předmětem znepokojení členských států eurozóny především nárůst inflace, patrný po loňském rozšíření eurozóny právě v případě Slovinska, které přijalo společnou měnu k 1. lednu 2007. Státy vstupující do eurozóny tak (zejména ze strany spotřebitelů) sledují možné dopady na vývoj cenových hladin. Zde je možné jako kuriozitu zmínit skutečnost, že na Maltě na zavedení eura téměř okamžitě reagovali příslušným „zao-krouhlením“ a zvýšením cen někteří provozovatelé parkovacích automatů, regulativně však proti provozovatelům, kteří účelově zvýšili ceny za parkovné v souvislosti s přechodem na společnou cenu, zasáhla vláda pomocí pokut. K tomu lze podotknout, že podobné regulativní zásahy na „záchranu prestiže“ společné měny v novém členském státě eurozóny, jež poměrně dobře ilustrují fakt, do jaké míry je euro spíše projektem politické vůle nežli projektem ryze ekonomické povahy, nelze uplatňovat donekonečna, další vývoj cenových hladin v nových členských státech HMU již bude výsledkem více faktorů, k nimž bude náležet i fakt přechodu na euro.

Krátkodobá evaluace procesu přechodu na euro ze strany Komise by měla být pro oba státy vypracována do konce ledna, hodnotit reálné a objektivní dopady těchto procesů lze ovšem přirozeně pouze s mnohem dlouhodobějším odstupem.

Sledován bude především vývoj inflace, dále celkové přízpusobení parametrů socio-ekonomické situace obou zemí HMU. Jak v případě Kypru, tak v případě Malty by se mohly stát komplikujícím faktorem z hlediska možné budoucí stagnace ekonomiky po vstupu do eurozóny i endogenní vlivy v podobě demografických ukazatelů (stárnutí populace a snižování podílu obyvatelstva v produktivním věku).

Ryze politický rozměr adopce společné měny bývá zdůrazňován především v případě Kypru, kde problematičnost vstupu do eurozóny s sebou nese možné ekonomické prohloubení stávajícího rozdělení ostrova na severní tureckou a jižní „řeckou“ část. Severní Kypr z pochopitelných důvodů zůstává mimo eurozónu.

Další budoucnost eurozóny

Otázka celkové makroekonomické stability eurozóny se přitom netýká jen inflačního kritéria, ale také naplňování dalších kritérií Paktu stability a růstu. Nelze zapomenout na skutečnost, že se v rámci eurozóny nadále vyskytují politicky i ekonomicky relevantní aktéři potýkající se s problémem rozpočtového deficitu a plněním programu jeho snižování, který s sebou nese i politicky značně nepopulární opatření v socio-ekonomické oblasti. K těmto zemím náleží Francie, Itálie či Portugalsko, v jejichž případě nelze očekávat konsolidaci rozpočtové politiky před rokem 2010, navzdory např. reformní politice prezidenta Sarkozyho.

Změny hlasovacích mechanismů v ECB

Do budoucnosti Evropská centrální banka uvažuje také o změně hlasovacích mechanismů a pravidel pro případ dalšího rozšiřování eurozóny (v souvislosti s narůstajícím počtem členů Výboru guvernérů, jak se eurozóna postupně rozšiřuje o další státy). Změny budou zřejmě zahrnovat i zrušení stávajícího pravidla jedna země = jeden hlas a možné zavedení rotačního systému, což může vyvolat kontroverze mezi členskými státy eurozóny.

Podobně jako v případě odebrání zastoupení v Komisi by tak ne všechny byly tak de facto přímo zastoupeny při hlasování Výboru o klíčových otázkách budoucnosti eurozóny v ekonomickém i politickém smyslu. Nová pravidla hlasování by měla vstoupit v platnost v okamžiku, kdy počet členů eurozóny dosáhne šestnácti, což by mělo nastat (při stávajícím počtu 15 členů) již při příštím rozšíření (pokud se Slovensko jako další nejbližší adept stane členem eurozóny k 1. lednu 2009, mělo by ke změnám hlasovacích pravidel ve Výboru guvernérů ECB dojít již od tohoto data). Zajímavostí je, že se připravuje i scénář pro možnost rozšíření počtu členů eurozóny až na počet 22, v takovém případě by měli být guvernéri ECB rozděleni do tří skupin (první skupina po 5 guvernérech, disponující na základě rotačního principu 4 hlasy; druhá skupina s počtem guvernérů odpovídajícím polovině všech členů eurozóny a disponující 8 hlasy; třetí skupina zahrnující všechny členy eurozóny, avšak disponující pouze 3 hlasy). Jedná se však pouze o jednu z možných zvažovaných variant, samotný výbor složený z guvernérů jednotlivých centrálních bank má totiž výhradní pravomoc přijmout či nepřijmout tato nová hlasovací pravidla, a to dvoutřetinovou většinou. Pokud se tak nestane, může dojít k odložení reformy hlasovacích mechanismů i samotného zrušení principu jedna země = jeden hlas.

Každopádně zmíněné úvahy ilustrují skutečnost, že s dalším rozšiřováním eurozóny a narůstáním počtu členů se v nejbližších letech vážně počítá (zejména z politických důvodů), jakkoli si sama EU a ECB uvědomují rizika uspíšení tohoto procesu, takže zejména vůči některým post-komunistickým státům jsou ze strany Komise i Rady ministrů členských států eurozóny uplatňována méně kompromisní rozhodnutí (jak do svědčuje případ Litvy z roku 2005).

Další rozšiřování eurozóny

Jak již bylo zmíněno, nejbližším dalším adeptem na členství je v roce 2009 Slovensko, otazník visí nad pobaltskými státy, zejména Litvou, která byla při prvním pokusu o vstup do eurozóny odmítnuta, a Estonskem, které následně svoji přihlášku stáhlo. Problematická je perspektiva plnění konvergenčních kritérií (především v oblasti veřejných financí) ze strany Maďarska, polská strana neuvažuje o reálnosti přijetí společné měny před rokem 2011. ČR v rámci konvergenčního programu konkrétní datum přijetí společné měny neuvádí, neformálně bylo zmíněno datum 2019 (rok stoletého výročí zavedení koruny československé po zániku Rakouska-Uherska). Skutečnost, že je vstup do eurozóny nadále některými novými členskými státy poněkud riskantně chápán coby „meta, jež musí být dobytá“ dokládá např. rumunský případ, současná rumunská vláda zdůrazňuje odhodlání přijmout společnou měnu okolo roku 2011, naráží ovšem na skeptický realismus Komise i ECB z hlediska možnosti splnit jak konvergenční kritéria, tak ekonomicky zvládnout přizpůsobení v deklarovaném termínu.

2.3 FINANCOVÁNÍ EU A ROZPOČET

Jak již bylo informováno v předchozím monitoringu, Evropský parlament podle očekávání na plenárním zasedání 13. prosince přijal ve druhém čtení rozpočet EU na rok 2008. Oficiálně byl rozpočet na letošní rok přijat na základě podpisu, k němuž došlo v rámci speciálního plenárního zasedání 18. prosince.

Zajímavostí je skutečnost, že letošní rozpočet by měl být v rámci finanční perspektivy 2007–2013 prvním, v němž dojde k „přesmyku“ ve výdajové části: výdaje určené převážně pro financování společné zemědělské politiky (Nadpis 2) již nejsou nejobjemnější výdajovou položkou. Tu tvoří Nadpis č. 1, výdaje určené pro realizaci Lisabonské strategie (Nadpis 1a – růst a konkurenceschopnost) a výdaje určené pro financování strukturální politiky a Kohezního fondu (Nadpis 1b). Podle komisařky pro rozpočtové otázky

Dalii Grybauskaitė by tento trend měl v každém případě být zachován i v rámci revize rozpočtové politiky EU plánované dle finanční perspektivy na období 2008–2009, i když tato by měla být věnována převážně otázkám možného přehodnocení příjmové stránky rozpočtu po roce 2013 a hledání nového příjmového zdroje. Komise by měla první návrhy revize rozpočtové politiky prezentovat během tohoto roku.

Změny ve výdajové stránce rozpočtu EU a budoucí perspektivy

Oproti původním výdajovým stropům finanční perspektivy došlo k navýšení především v nadpisu 1a, a to hlavně díky rozhodnutí financovat navigační a satelitní systém Galileo zcela z prostředků rozpočtu EU. Na financování programu bylo vyčleněno pro rok 2008 300 mil. € (celkově pak 3,7 mld. € pro celé období do konce roku 2013), jak o tom Rada a EP rozhodly po komplikovaných negociacích v listopadu 2007. V souvislosti s plánovaným posilováním orgánů, institucí a agentur činných v oblasti třetího pilíře, ale i v souvislosti s některými dalšími legislativními aktivitami s přeshraniční dimenzí dochází v roce 2008 také k mírnému navýšení výdajů v oblastech bezpečnosti, boje se zločinem, imigrační politiky (zdvojnásobeny byly např. výdaje určené pro financování agentury Frontex, na cca 70 mil. €) a také zdravotnictví (v mezích kompetencí, jež EU v této oblasti přísluší).

Další výhledové navyšování výdajů naznačují některé posuny v Nadpisu 4 (EU jako globální aktér), kde jde především o posilování flexibilních nástrojů určených pro „neočekávané výdaje“, konkrétně dochází k využití těchto flexibilních prostředků pro možné dodatečné financování aktivit EU v souvislosti s bezpečnostní situací v Kosovu, za pozornost stojí také navýšení finančních možností pro Evropskou politiku sousedství, která se týká postsovětských států (Ukrajina, Moldávie, Gruzie, Ázerbájdžán, Arménie, částečně Bělorusko, které je však bez smluvního vztahu k EU, finančního nástroje ENPI využívá i Rusko, které se však formálně drží stranou evropské sousedské politiky) a států severní Afriky a Blízkého východu, jež byly v minulosti součástí tzv. Barcelonského procesu spolupráce s ES/EU.

Aby byl udržen celkový výdajový strop pro rok 2008 (vzhledem k zásadě vyrovnaného rozpočtu, která je pro rozpočet EU bezpodmínečná), bylo nutno přistoupit ke krácení v některých dalších kapitolách, především v kapitole 1b určené k financování kohezní politiky (ve výsledku 40,5 mld. € oproti původně plánovaným téměř 47 mld. €, na základě dohody mezi Radou a EP však tímto krokem neměly být poškozeny příjmy nových členských států ze struk-

turální politiky, krácení se proto nedotkne prostředků určených pro EU-10 + Bulharsko a Rumunsko).

Výsledky auditů evropského rozpočtu

V souvislosti s výdajovou stránkou rozpočtu EU a jejím vývojem stojí za to připomenout důležitou otázku pojící se k problému financování EU a jejích aktivit, a to jsou alarmující výsledky auditů Účetního dvora, které zpětně prověřují vynaložení rozpočtových prostředků v jednotlivých letech. Za rok 2006 byla zjištěna závažná pochybení právě u prostředků vynaložených v oblasti strukturální politiky, týká se to až 12% veškerých výdajů v této rozpočtové kapitole (celkem zde bylo ze strukturálních fondů, k nimž náleží Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, strukturální výdaje Evropského zemědělského garančního a orientačního fondu a speciální instrument pro oblast rybolovu, a z Kohezního fondu za rok 2006 vynaloženo téměř 32,5 mld. €, „problémy“ byly tedy konstatovány u výdajů dosahujících objemu zhruba 4 mld. €), jak bylo konstatováno během slyšení v parlamentním Výboru pro rozpočtovou kontrolu 18. prosince, kde tyto alarmující skutečnosti vysvětlovala komisařka pro oblast strukturální politiky Danuta Hübnerová.

Komisi coby „správkyni“ rozpočtu EU v oblasti komunitárních fondů náleží zodpovědnost za jejich využívání a „provoz“. Pochybení či špatné zacílení (Účetní dvůr se vyhýbá termínu „zneužití“ či neoprávněné vyplacení) prostředků z rozpočtu EU bývá v největších výdajových kapitolách (SZP a strukturální politika) zjišťováno na základě pravidelných auditů Účetního dvora, jejichž výsledky jsou předkládány Výboru pro rozpočtovou kontrolu EP, v několika posledních letech téměř pravidelně. V oblasti SZP, kde se to týká především výdajů spjatých s financováním produkční složky bývají pravidelně členské státy vyzývány ke zpětným kontrolám i k navrácení prostředků v případě prokázaného neoprávněného vynaložení. Na konci roku 2007 bylo k přezkoumání některých výdajů v oblasti SZP vyzváno 17 států, včetně ČR, za zpoždění plateb či nedostatky kontrolních mechanismů v některých konkrétních sektorech bylo některým z nich uloženo navrácení prostředků v desítkách milionů euro, týká se to ovšem především států EU-15, v případě Španělska dosahují uložené pokuty téměř 200 mil. €, pokuty ve výši cca 10 mil. € byly vyměřeny za zpožděné platby či nedostatky v kontrole dodržování kvótních systémů také Itálii či Velké Británii.

V oblasti strukturálních fondů je monitoring méně přísný a probíhá debata o tom, zda je možnost ve zjištěných případech zpětně poža-

dovat vynaložené prostředky či jejich část po členských státech a realizátorech již uskutečněných projektů. Za rok 2006 provedl Účetní dvůr v oblasti strukturální politiky pouze namátkovou kontrolu u vzorku realizovaných projektů a zjistil, že v příslušném vzorku pouze 31% případů bylo zcela prostých jakýchkoli pochybení v zacílení vynaložených prostředků, zatímco až u 44% případů byly konstatovány problémy a nesrovnalosti různých stupňů závažnosti.

Pochybení ve využívání prostředků rozpočtu EU se tak stávají stále závažnějším problémem, vzhledem k tomu, jak narůstá objem vynakládaných prostředků v příslušných kapitolách (především právě strukturální politika). Jedna z nejvíce zdůrazňovaných výhod členství v EU (možnost čerpání prostředků ze strukturálních fondů a Kohezního fondu pro potřebné regiony a státy a sociální kategorie z řad příjemců) se tak dostává do poněkud pochybného světla v důsledku skutečností náležejících k tradičním odvráceným stránkám redistribuce (možnost účetního zneužití a ztráty kontroly nad směrem a účelem vynaložených prostředků). Ve většině případů prozatím chybí právní báze pro zpětné vymáhání prostředků v kauzách, v nichž existují určité pochybnosti o konečném zacílení prostředků, zejména v oblasti strukturálních fondů, je proto otázkou, zda bude Komise usilovat o doplnění tohoto právního vakua a současně posílení svých exekučních pravomocí v této oblasti. Komisařka Hübnerová se přitom primárně zodpovědnosti za zjištěné problémy do značné míry zřekla na zmíněném slyšení před Výborem EP pro rozpočtovou kontrolu, který vyjádřil značné znepokojení nad vývojem, který se v posledních letech stává poměrně nebezpečným trendem a odložil proto přijetí závěrečné zprávy Účetního dvora. Za nejslabší článek v oblasti kontroly vynakládání rozpočtových prostředků v oblasti strukturální politiky totiž označila příslušné zodpovědné orgány a instituce na národní úrovni.

2.4 PRIORITY SLOVINSKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ

Slovinsko se prvním lednovým dnem roku 2008 stalo předsedajícím státem. Je první ze skupiny států, které do Unie přistoupily před čtyřmi lety. Předsedou Unie se tak stal jeho premiér Janez Janša. Priority Slovinska vycházejí podle Jednacího řádu Rady z 18-ti měsíčního programového dokumentu, který vypracovalo společně s Německem a Portugalskem ještě před začátkem německého předsednictví. Tento dokument má za úkol zajistit kontinuitu a efektivitu práce předsedajících států.

Slovinsko zdůrazňuje význam Lisabonské smlouvy podepsané všemi 27 členy Unie na konci roku 2007 a je připraveno vést ratifikační proces smlouvy ke zdárnému konci. Smlouva má za úkol zajistit jednotnou podobu Unie, která tak bude schopna lépe čelit novým globálním výzvám. Hlavní priority slovinského předsednictví jsou problematika energie a klimatu, lisabonská strategie, rozšiřování a evropská politika sousedství a mezi kulturní dialog.

Lisabonská strategie

V tomto roce bude zahájen další tříletý cyklus Lisabonské strategie. Implementace nových norem má vést k lepšímu vypořádání se s měnícím se prostředím.

Mezi prioritami Lisabonské strategie jsou zejména: dosažení vzdělané a kreativní společnosti, přičemž je zapotřebí efektivnější spolupráce vědeckého a komerčního sektoru. Zpevnit tzv. vědní trojúhelník, tedy výzkum-inovace-vzdělání, který je podmínkou ekonomického růstu. Slovinsko považuje za důležité dokončit také projekt Galileo. Druhou prioritou je oblast konkurence a vytvoření dynamického podnikatelského prostředí. Malé a střední podniky jsou hybnou silou evropské ekonomiky, a proto je důležité je podporovat. S tím souvisí také nové požadavky na energetickou efektivitu, nové technologie produkující nižší koncentrace emisí, a tak se bude slovinské předsednictví soustředit na plánovanou iniciativu Komise v oblasti udržitelné průmyslové politiky. S tím souvisí otázka vnitřního trhu, finanční a poštovní služby, komunitární patent, celní zákon a daně. Předsednictví bude i nadále podporovat ochranu spotřebitele.

Slovinsko považuje koncept flexicurity za důležitý a vítá přijetí společných zásad této strategie. Vyzdvihuje také boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení, podporuje zároveň sociální ochranu. S tím také souvisí demografické změny a zajištění rovných příležitostí.

Slovinské předsednictví bude také pokračovat v prosazování společné energetické politiky a problematiky klimatických změn, na čemž se představitelé Unie shodli na jarním summitu Evropské rady. Slovinsko chce pracovat na další liberalizaci vnitřního trhu s elektřinou a plynem a podporovat soutěživé prostředí, ve kterém ale budou energetické dodávky dostatečně zajištěny. S energetickou bezpečností souvisí prosazování plánu udržitelné energetiky a podpora nových technologií v tomto odvětví.

Společně s Francií bude Slovinsko pracovat na otázkách ochrany klimatu.

Ani otázky související s ochranou biodiverzity nebudou opomenuty, kdy bude předsednictví reprezentovat společné stanovisko na konferenci v Bonnu v tomto roce, na které se bude Unie snažit posunout toto téma na mezinárodní úroveň.

V politice regionálního rozvoje, dopravy, zemědělství a rybolovu Slovinsko naváže na předchozí předsednické státy. V zemědělství je nejžhavějším tématem reforma vinného sektoru probíhající od roku 2003. Pozornost se bude věnovat ale také bezpečnosti jak vůči veřejnosti, tak životnímu prostředí, tak např. boji proti nelegálnímu rybolovu. Lepší propojení lodní a pozemní dopravy spolu s celkovou podporou transevropských sítí je také v agendě slovinského předsednictví.

Rozšiřování Unie a pokračování v přístupových jednáních s Chorvatskem a Tureckem patří mezi agendu Slovinska i příštího předsednictví Francie. Slovinsko zdůrazňuje roli EU na Balkáně.

Premiér Janša bude podporovat státy na Balkáně při jejich cestě do EU a doufá, že v průběhu příštích měsíců nebudou jednání o možnosti členství zpomalena. Janša považuje začlenění států jako je Chorvatsko nebo Bosna a Hercegovina do Unie za záruku stability a prosperity regionu, tedy i celé Unie. Slovinsko se tedy podporuje podepsání Stabilizačních a asociačních dohod se Srbskem v co nejkratší době. Slovinsko bude muset řešit značně výbušnou situaci v Kosovu, které se snaží získat úplnou nezávislost.

V prosinci roku 2007 byl rozšířen schengenský prostor o devět států a v březnu 2008 by mělo dojít v schengenském prostoru také ke zrušení kontrol na letištích. Rozšířena byla také měnová unie o Kypr a Maltu. Slovinsko hodlá proto i nadále podporovat další státy v přijímání jednotné měny.

Otázky svobody, bezpečnosti a práva

Již zmíněné rozšiřování schengenského prostoru spolu s uvedením nového Schengenského informačního systému (SIS II) zůstává prioritou Slovinska, které se chce soustředit také na přípravu a hodnocení Švýcarska na vstup do společného prostoru. S tím souvisí i problematika migrace, přičemž Slovinsko se bude řídit Zelenou knihou Komise dále prohlubovat Společný azylový systém a legislativy týkající se víz.

Zajištění bezpečnosti, posílení pravomocí Europolu a posílení přeshraniční spolupráce při boji s organizovaným zločinem a terorismem je vysoko na seznamu priorit současného předsednictví. Agenda politiky vnitřních věcí, soudnictví a kriminality navazuje na předchozí předsednictví.

Role EU v oblasti bezpečnosti, rozvoje a ekonomické spolupráce

Slovinsko si klade za cíl posilovat přeshraniční spolupráci, vztah se sousedními státy prostřednictvím společné Evropské politiky sousedství. Důležitá je pro něj společná strategie v černomořské oblasti. Slovinsko podporuje mezi kulturní dialog a iniciuje založení Eurostředomořskou univerzitu v Piranu. Co se týká vztahů se třetími zeměmi, bude Slovinsko organizovat summitu se státy Latinské Ameriky a s USA. Premiér Janša bude Unii reprezentovat na summitech s Ruskem a Japonskem.

Slovinsko bude dbát také na implementaci společné strategie Afrika-EU a Akčního plánu schváleného na summitu EU-Afrika. S tématem vztahů s třetími zeměmi souvisí také otázka rozvojové pomoci a aktivního působení v oblastech jako je Irák, Írán, Afghánistán nebo Blízký východ.

Dvěmamilionovému Slovinsku v předsednické agendě pomáhá Francie, která převezme předsednictví v červnu tohoto roku a již publikovala svoje priority.

2.5 VÝSLEDKY PORTUGALSKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ

Pokud jde o portugalské předsednictvím, jeho výsledky se pokusil na závěr půlročního období na zvláštním plenárním zasedání EP 18. prosince zhodnotit premiér José Sócrates.

Reforma primárního práva

Je jisté, že do budoucna s ním zůstane spjata reforma primárního práva v podobě Lisabonské smlouvy, ať už bude osud tohoto dokumentu v ratifikačním procesu jakýkoli. Na druhou stranu je známou skutečností, že souběh portugalského předsednictví s „vyvedením EU z krize“ po francouzském a nizozemském referendu je spíše důsledkem časové koincidence nežli přímou zásluhou Portugalska coby předsednické země a jeho negociačních schopností, i když premiér Sócrates zdůrazňoval negociační úlohu předsednické „trojky“, Německa, Portugalska a Slovinska. Proces vzniku Lisabonské smlouvy v rámci mezivládní konference (IGC) přesto probíhal do velké míry „pod taktovkou“ klíčových členských zemí, především předchozí předsednické země, Německa (v návaznosti na jeho iniciativu odstartovat tento proces Berlínskou deklarací a jeho aktivitou při negociačních o podobě mandátu pro IGC) a Francie nového prezidenta Sarkozyho, který nastupoval do svého úřadu s cílem oživit a dovést do konce jednání o revizi primárního práva. Úloha por-

tugalského předsednictví byla v případě Lisabonské smlouvy do značné míry hlavně subsidiární.

Role portugalského předsednictví ve vnějších vztazích EU

Jako úspěšné aktivity předsednictví zhodnotil premiér Sócrates také konání dvou summitů EU s nečlenskými státy, historicky prvního summitu EU-Brazílie a summitu EU-Afrika.

Je třeba říci, že Portugalsko bylo v tomto směru poměrně aktivní předsednickou zemí, pro kterou byla otázka vnějších (především obchodních) vztahů EU jednou z deklarovaných priorit. Uspořádání významného summitu EU a nečlenských zemí, který by měl odstartovat novou etapu vztahů, přitom náleží nezdědka k poměrně riskantním „podnikům“ předsednictví vzhledem k nákladnosti i očekáváním, jež se k takové akci pojí. Případný neúspěch či kritika bývají přičítány také na vrub předsednické zemi a její volbě priorit, případně způsobu, jakým se rozhodl tyto priority demonstrovat (jako např. v případě ambiciózního summitu EU a latinskoamerických států, uskutečněného rakouským předsednictvím v roce 2006). Premiér Sócrates konstatoval ve svém hodnocení na půdě EP, že oba summity proběhly podle plánu, summit EU-Afrika ovšem též probíhal ve stínu kontroverzí (především v souvislosti s otázkou účasti prezidenta Zimbabwe Mugabeho; viz Monitoring listopad/prosinec 2007), i když vyústil v definici dohody o strategickém partnerství a akčního plánu.

Portugalské předsednictví zaznamenalo některé úspěchy i na poli sekundární legislativy, v oblasti SZP se např. podařilo dovést ke konci vleklý a komplikovaný proces přípravy reformy společného trhu s vínem, i když i zde bylo samozřejmě schválení výsledkem delšího procesu a aktivity dalších aktérů.

2.6 VNĚJŠÍ (OBCHODNÍ) POLITIKA EU

Problematika vnějších obchodních vztahů představuje dlouhodobě diskutovanou otázku na půdě institucí EU i mezi členskými státy v Radě ministrů, a to nejen v souvislosti s konkrétními problémy, jež se týkají např. obchodních vztahů s Čínou a snahou bránit se levným dovozům z této země různými prostředky (např. rozšíření anti-dumpingových opatření na dovoz úsporných žárovek z Číny, k němuž Komisi do značné míry přesvědčila lobby německých výrobců).

Diskuse o změnách ochranných mechanismů vnější obchodní politiky EU

Dlouhodobě je diskutována možná obecnější reformní změna obchodní politiky EU, i když na podobě žádoucích mechanismů prozatím neexistuje shoda mezi členskými státy. Názorově proti sobě stojí tradiční podporovatelé volného obchodu a odpůrci jakkoli motivovaných bariér (Velká Británie, Nizozemí či Švédsko) a státy s více protekcionistickým přístupem, které zdůrazňují ohrožení budoucnosti evropské produkce levnými dovozy především z asijských zemí (Itálie, Francie, Španělsko, z nových členů zastává tento postoj např. Polsko).

Z hlediska profesních skupin a lobby pak jde o názorovou diferenci mezi producenty na jedné straně a obchodní lobby na straně druhé (v již zmíněném případě čínských zárovek došlo k víceúrovňovému propojení těchto zájmů, kdy uplatnění anti-dumpingových opatření na ochranu trhu EU podporovali především velcí němečtí výrobci, na odpor se pak postavila např. lobby švédských velkoobchodních řetězců Ikea, které čínské zboží dovážely).

Na přelomu roku tak byla znovu oživena otázka změny a zpřísnění existujících mechanismů, které umožňují EU bránit se proti dumpingově obchodovaným a subvencovaným dovozům.

V souvislosti s vnější obchodní politikou EU a jejími problémy na půdě WTO bývá nezdědkou informováno o potřebě odstranit tyto praktiky ze strany EU v oblastech, v nichž dosud přetrvávají (obchod zemědělskými produkty), EU však na půdě Světové obchodní organizace zdůrazňuje skutečnost, že je sama terčem importu produktů obchodovaných za dumpingových podmínek, především z vyspělejších zemí třetího světa (Čína, Latinská Amerika).

Postoj Komise

Postoj Komise, která nese odpovědnost za vnější obchodní politiku EU (na rozdíl od vnějších vztahů v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky, jež jsou stále ještě formulovány na mezivládním základě), vyjadřovaný na počátku roku ústy komisaře pro vnější obchodní vztahy Petera Mandelona, je takový, že zmíněné rozpory mezi členskými státy vedou Komisi k tomu, aby se prozatím zdržela formulace konkrétních návrhů.

Ambice francouzského předsednictví ve vnějších vztazích
Konkrétní návrhy na možnou všeobecnou změnu pravidel vnější obchodní politiky EU v oblasti anti-dumpingových opatření tedy nelze očekávat během slovinského předsednictví, ale pravděpodobně až během následujícího půl roku, kdy předsedá EU Francie, jež ústy prezidenta Sarkozyho vyjadřuje

vlastní ambice na posílení vnější (nejen) obchodní politiky. – Viz např. plán vybudování Unie středozemních států (Mediterránní unie), která má být dle Sarkozyho plánů spuštěna ihned po započetí francouzského předsednictví, v červenci 2008. (Ideou unie je těsnější spojení členských států EU zejména s některými partnery v oblasti severní Afriky, kteří jsou dnes zahrnuti do tzv. politiky sousedství. Je otázkou, do jaké míry bude mít Mediterránní unie v praxi spíše politický a do jaké míry i konkrétní ekonomický rozměr, lze se také tázat, zda nepůjde o určité rozmělnění stávající Evropské politiky sousedství, tentokrát v její jižní dimenzi, podobně jako tomu bylo v případě východní dimenze u projektu Černomořské synergie, podporované zejména německým předsednictvím, v první polovině roku 2007.)

2.7 VOLNÝ POHYB PRACOVNÍCH SIL

Rakousko k 1. lednu otevřelo svůj pracovní trh. Ve své podstatě se však jednalo a jedná o pouhý experiment, navíc, pokud jde o dotčené profese, omezený jen na několik desítek z nich.

Rakousko lze tak i nadále řadit do okruhu států, které se rozhodly zachovat přechodné období na volný pohyb pracovních sil v ideálním případě až do roku 2011.

V tuto chvíli patří Rakousko spolu s Německem a Dánskem mezi poslední ze starých členských států, jež omezují volný pohyb pracovních sil, přičemž tak mohou činit nejpozději do konce dubna 2011.

Částečně svůj pracovní trh otevřely Francie a Belgie a zcela volný přístup (tedy bez pracovního povolení či jiných formalit) garantují od května 2004 Velké Británie, Irsko a Švédsko, od května 2006 Finsko, Portugalsko, Řecko a Španělsko, listopadu 2006 Itálie, května 2007 Nizozemsko a listopadu 2007 Lucembursko.

Na druhou stranu příští rok, v roce 2009 za českého předsednictví EU, se bude stávající přechodné období podruhé přezkoumávat (naposledy se tak dělo v roce 2006) s tím, že Rakouská strana bude muset v zájmu jeho zachování (a tudíž v zájmu zabránění otevření svého pracovního trhu) jednoznačně prokázat své „ohrožení“ v tomto směru.

Nedávný krok se omezuje na pouhých devět procent sektorů (50 profesí z 540, jež jsou v Rakousku klasifikovány), přičemž na konci roku 2008 se počítá s jeho zrušením. Navíc i nadále bude muset probíhat procedura prokazující, že vhodného uchazeče není možné nalézt buď přímo v Rakousku, nebo jiné staré členské zemi (což zvýší byrokratický tlak na rakouské úřady).

Za připomenutí stojí i fakt, že mezi „uvolněné“ sektory patří v naprosté většině ty, jež se potýkají s nedostatkem pracovníků všude v Evropě (typicky stavebnictví), což význam rakouského opatření dále snižuje (počítá se s navýšením počtu legálních pracovníků maximálně o deset procent).

Přístup rakouské strany byl motivován čistě jejími zájmy, přičemž argumentace otevřením pracovního trhu byla v tomto směru vzata pouze jako vhodný nástroj k jeho obhájení.

Ostatně na přetrvávajících omezeních včetně omezení volného pohybu služeb se ve vztahu k EU nic nezměnilo. Spíše naopak, vezmeme-li v potaz diskuse o bezpečnostních rizicích v důsledku rozšíření schengenského prostoru na konci loňského prosince.

2.8 ZEMĚDĚLSTVÍ

Reforma společného trhu s vínem

Komplikovaná příprava reformy společného trhu s vínem v EU již byla předmětem poměrně podrobného a rozsáhlého monitoringu prakticky od zveřejnění prvního návrhu Komise v červnu 2006. Tento návrh byl jak díky kontroverzním reakcím jednotlivých členských států na půdě Rady ministrů, tak díky rozsáhlým debatám v rámci Zemědělského výboru EP, jež vyústily ve formulaci mnoha desítek pozměňovacích návrhů, navrácen Komisi k přepracování. V roce 2007 se pak očekávalo řešení této otázky sestávající z řady dílčích problémů (redukce výroby, vyklučování, nucená technická destilace, otázka výrobních postupů, označování vín, marketing apod. – viz předchozí vydání Monitoringu). Především portugalské předsednictví končící se závěrem roku 2007 si kladlo za cíl dovést tuto kauzu do konce. Vzhledem k tomu, že Portugalsko reprezentuje jednoho z nejvýznamnějších výrobců a vývozců vína v EU, kterého se bytostně dotýkaly některé důležité problémy v této oblasti (finančně nákladná likvidace přebytků jakostního vína, eventuelní podoba vyklučovacího programu, konkurence levných vín ze zámoří), bylo možné tuto otázku považovat z hlediska odcházejícího předsedy na půdě Rady za strategickou.

Výsledná podoba reformy, v níž také ČR usilovala o prosazení své pozice (odpor k zákazu doslazování jakostního vína cukrem, otázka označování kvalitních vín), byla přijata po prodlouženém jednání až na samotný závěr posledního zasedání Rady ministrů v roce 2007 (19. prosince). Vyznačuje se přitom dvěma charakteristikami: oproti původní podobě návrhu prezentované

před 18 měsíci je daleko méně „ambiciózní“, ale také méně restriktivní, v porovnání s původním návrhem se hovoří o „mini-reformě“. Došlo k ústupkům velkým producentům zemím a jejich požadavkům, zajímavé však je, že alespoň částečně své pozice uhájily i nové členské země, včetně ČR, což lze považovat za pozitivní výsledek.

Inovace reformy by měly vstoupit v platnost k 1. srpnu 2008 a zahrnují:

1) Program finanční podpory vyklučování vinic (částečně fungující na motivačním principu restrukturalizačního programu, který je znám z reformy cukerného pořádku, výrobu mají opustit „nejméně konkurenceschopní producenti, kteří budou za toto nevrátne opuštění výroby finančně odškodněni).

Zajímavé je, že restrukturalizační program zohledňuje také sociální a demografická kritéria v rámci současných trendů podpory SZP: prémie za opuštění výroby má být přednostně vyplácena vinohradníkům starším 55 let, jedná se tedy o jakousi dobu známé podpory předčasného odchodu producentů do důchodu. Přednost také budou mít vinohradníci, kteří se rozhodnou k úplné likvidaci svých producentských kapacit, před těmi, kdo chtějí vyklučováním pouze omezit své viniční plochy a zbytek si ponechat. Tento motivační program by tedy mohl mít za výsledek úplný dobrovolný odchod některých malých producentů ze sektoru a je tedy otázkou, jaký výsledek lze očekávat, zda reforma nezaznamená podobný neúspěch, případně negativní důsledky jako restrukturalizační program v případě cukru (zde by ovšem neměly být podobné dopady na ČR vzhledem k tomu, jakou roli v případě efektů reformy cukerného pořádku sehrávaly vlastnické vztahy v českém cukrovarnickém průmyslu, což není případ vinohradnictví).

Cílem by měla být celková redukce viničních ploch na území EU o 175 000 ha během tří let. Je to tedy o více než polovinu méně oproti původně navrhovaným redukcím, které měly dosáhnout až 400 000 ha během tří let.

2) Finanční podpory v sektoru by měly být více přizpůsobeny realitě členských států prostřednictvím tzv. národních obálek, které mají rozdělit v rámci EU celkem 1,3 mld. €, přičemž reforma počítá s větší možností členských států, respektive národních vlád, rozhodnout o zacílení těchto finančních prostředků, což je kvitováno pozitivně i ze strany nových členských států.

3) Za do určité míry negativní bod (v obecném měřítku a částečně též z pohledu malé producentské země, která není natolik zaintereso-

vána na tomto druhu profitu) lze považovat skutečnost, že se nepodařilo prosadit původní záměr, jež podporovala především komisařka Boelová a její portfolio: úplné odstranění praktiky nákladné finanční podpory krizové destilace hotových přebytků vína. Podpora přeměny vína na technický alkohol z rozpočtu EU, která je nejnákladnější položkou v rámci finanční podpory společného trhu s vínem, má pokračovat ve stávající formě další čtyři roky. Pozitivním rysem je skutečnost, že podpora krizové destilace bude nadále zahrnuta v národních obálkách, není ovšem zcela na libovůli členských států, do jaké míry budou na základě přidělených prostředků tuto praktiku technicky a ekonomicky poměrně náročné likvidace již hotové produkce podporovat.

Podobně jako např. v případě intervenčního odkupu přebytků u některých jiných komodit (např. u obilovin) musí členský stát nejprve požádat Komisi, zda krizovou destilaci a její zafinancování povolí. Je třeba připomenout, že se to týká především velkých evropských producentů vína, z nových členských států od vstupu do EU využívali možnosti finanční podpory krizové destilace vinných přebytků např. maďarští producenti, kteří v rámci EU-10 patří k větším producentům i exportérům vína.

4) Naopak za jeden z největších úspěchů z pohledu české reprezentace je považována skutečnost, že se nepodařilo prosadit jeden z dalších návrhů podporovaných do značné míry portfolio komisařky Boelové, a to zákaz doslazování jakostního vína cukrem a jeho nahrazení doslazováním vinným moštem, což je postup standardně používaný v teplejších oblastech zóny B.

Ačkoli expertní pohled na problematiku doslazování vína cukrem nahlíží často kriticky, skuteností je, že zákaz doslazování vína cukrem by měl likvidační účinky na výrobce jakostního vína ze severnějších oblastí zóny B, včetně jižní Moravy. Jakkoli je třeba souhlasit s názorem, že koncentrace na výrobu skutečně kvalitních přívlaskových vín dosahujících potřebného obsahu alkoholu přirozenou cestou, je pro malé producenty typu moravských vinařů perspektivnější, klimatické podmínky našich pěstitelských oblastí neumožňují vyhnout se doslazování vína úplně, restrikce by tedy znamenala velký problém pro producenty v případě nepříznivých let (z hlediska počasí). Je třeba připomenout, že česká reprezentace nebyla v odporu k tomuto zákazu osamocena, pozitivní skuteností je, že v chladnějších částech zóny B se nachází i značná část pěstitelských oblastí velkých a vlivných producentů. Úplný zákaz doslazování cukrem tedy nepodporovalo zcela ani Německo či Nizozemí, dokonce ani Francie, kde

byla v názoru na tento problém proti sobě lobby velkých producentů klimaticky příznivých jižních oblastí a chladnějších oblastí. Zákaz z principu nepodporovaly ani některé státy, jež z klimatických důvodů mezi producenty vína prakticky nepatří (skandinávské země), s prostým, avšak logickým argumentem, že volba by měla být ponechána na konečném spotřebiteli, který by měl sám rozhodnout, zda je ochoten kupovat a pít víno doslazované cukrem, nikoli na zákazu Komise.

Výsledné řešení je takové, že Komise ustoupila od úplného zákazu doslazování vína cukrem, dochází pouze ke snížení povolených limitů doslazování pro dosažení požadovaného obsahu alkoholu ve víně. Členské státy navíc mohou v nepříznivých letech vyjednávat o výjimku z těchto zpřísněných limitů.

Komise tedy nešla cestou, již navrhovaly skandinávské státy (žádná restrikce, pouze viditelné označení, že jde o víno doslazované cukrem, což by ponechávalo konečné rozhodnutí na zdravém rozumu, vkusu a libovůli spotřebitele), částečně ustoupila v restrikcích některým členským státům a ponechala si pozici arbitra.

5) Posledním problémem, který zajímal také české a moravské výrobce vína, byla otázka marketingu a označování vín. Také zde je výsledek přijímán pozitivně, na rozdíl od původních návrhů povinného sjednocení označování vína na etiketách, které by mimo jiné zřejmě zlikvidovalo i zavedený způsob označování přívlasků vína v ČR (kabinet, pozdní sběr, výběr z hroznů, výběr z bobulí, až po speciální ledová a slámová vína), byla povolena liberalizace v označování vín, což se týká zejména vín stolních. Výjimkou jsou na úrovni EU již zavedené kategorie Chráněné zeměpisné označení (Protected Geographical Indications – PGI) a Chráněné označení původu (Protected Designation of Origin – PDO), které se ovšem pochopitelně vztahují i na jiné produkty nežli na víno.

Hodnocení reformy

Z pohledu celkového hodnocení lze tedy výslednou podobu reformy hodnotit na jedné straně jako „podnik“ s otevřeným koncem (otazník nad úspěchem restrukuralizačního programu v podobě podpory vyklučování, neukončení, i když omezení, některých praktik typu podpory krizové destilace). Na druhé straně lze pozitivně kvitovat její „umírněný“ a méně restriktivní charakter oproti původnímu návrhu (jakkoli si Komise v řadě bodů prosadila úlohu arbitra), ať již v případě výrobních postupů u vína, označování vín či manévrovacího prostoru poskytnutého členským státům při nakládání s finančními

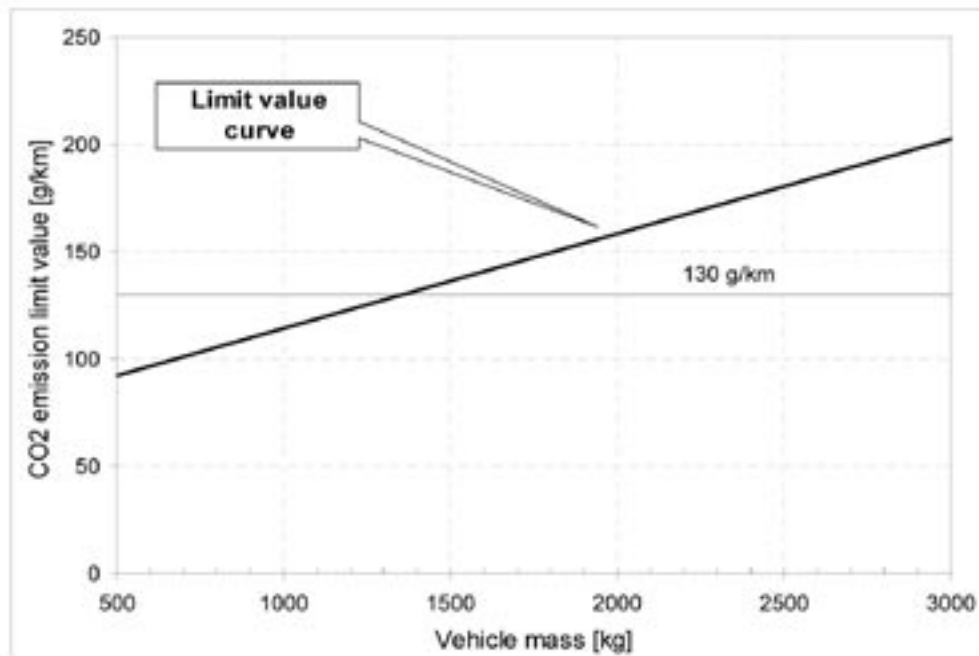
prostředky pro přímou podporu této oblasti. Lze se tázat, do jaké míry se na tomto výsledku odrazila i skutečnost, že vyjednávání probíhalo za aktivní účasti všech členských států EU-27, na rozdíl od procesu reformy cukerného pořádku, která byla připravena ještě před rozšířením z roku 2004, jednání v Radě probíhala v době, v níž nové členské státy teprve hledaly své možnosti v rámci negociačního

procesu (a některé z nich dostupných možností ani dostatečně nevyužívaly) a kdy bylo velmi obtížné získat na svoji stranu zástupce EU-15 (zejména z řad velkých a vlivných členů EU), které měly (na rozdíl od vinné reformy) v případě cukru principiální zájem na prosazení reformy v podobě, v jaké byla navržena Komisí a (s určitými modifikacemi) i zrealizována.

III. PŘEHLED KLÍČOVÝCH HLASOVÁNÍ EP A HLASOVÁNÍ SKUPINY ODS V EP¹

Ve sledovaném období se nekonalo žádné plenární zasedání.

IV. ZPŮSOB VÝPOČTU EMISNÍCH STANDARDŮ U NOVÝCH OSOBNÍCH AUTOMOBILŮ (KŘIVKA LIMITNÍCH HODNOT)

Křivka limitních hodnot byla vypočítána na základě níže uvedeného vzorce:

$$\text{Povolená výše emisí CO}_2 = 130 + a(M - M_0)$$

M = hmotnost v kg

M₀ = 1289

a = 0,0457

Limit value curve – Křivka limitních hodnot

Vehicle mass – Hmotnost vozidla (kg)

CO₂ emission limit value – Limitní hodnota CO₂ (g/km)

V. SLOVNÍČEK

Agenda 2000

Všeobecný dokument z roku 1997 o rozšíření EU, reformě společných politik a o budoucím finančním rámci Unie po 31. prosinci 1999. Součástí Agendy 2000 byly posudky Komise na země, které se v té době ucházely o členství v EU.

Blokační menšina

Pojem související s hlasováním v Radě. Tzv. Ioanninský kompromis z roku 1994 blokační menšinu vymezuje v rozmezí 25–30% hlasů v Radě. V současné EU-27 je stanovena na 91 hlasů, které jsou zapotřebí, aby členské státy v Radě nepodpořily projednávaný návrh.

Cross-compliance

Také „křížová shoda“. Vyžaduje, aby zemědělci dodržovali při hospodaření předepsané legislativní požadavky týkající se ochrany životního prostředí, zdraví zvířat apod. Uplatňuje se u zemědělců, kteří jsou příjemci tzv. přímých plateb. Pokud podmínky nedodrží, mohou jim být tyto platby sníženy nebo zrušeny.

Dohodovací řízení

Také smířčí řízení. Fáze spolurozhodovací procedury, kterou Rada a EP zahajují v případě, že při projednávání návrhu legislativy nedospěly ke vzájemné shodě. Dohodovacího řízení se účastní zástupci obou institucí. Jejich případný kompromis musí odsouhlasit Rada i EP.

Druhý pilíř

Agenda společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy. Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

Finanční perspektiva

Víceletý finanční rámec EU, který je přijímán ve formě meziinstitucionální dohody mezi Komisí, Evropským parlamentem a Radou. Finanční perspektiva stanovuje rozpočtové priority EU na střednědobé období a nastavuje každoroční výdajové stropy pro každou z nich.

Hlasování kvalifikovanou většinou (QMV)

Způsob hlasování v Radě, při němž jsou jednotlivým členským státům přiděleny hlasy podle jejich „váhy“. Při hlasování QMV se zpravidla naplňuje tzv. trojí většina – většina členských států, jež musejí reprezentovat alespoň 62% celkové populace EU a musejí disponovat alespoň 255 hlasy z celkových 345.

Klauzule passarelle

Také překlenovací klauzule. Princip obsažený mj. v tzv. evropské ústavě. Na jeho základě může po jednomyslném schválení Rady (v některých případech také na základě hlasování EP) dojít k trvalému přesunutí hlasování v určité oblasti z režimu jednomyslnosti do kvalifikované většiny. Úprava hlasování v Radě tedy nevyžaduje revizi primárního práva.

Komitologie

Souborné označení pro výbory, jimiž si Rada udržuje kontrolu nad Komisí ve věci pravomocí, které na ni delegovala.

Komunitární preference

Jeden ze základních principů společné zemědělské politiky EU. Podle této zásady mají členské státy spotřebovat primárně zemědělskou produkci z EU.

Lucemburský kompromis

Politická dohoda z roku 1966, podle které Rada v případě, že jsou dotčeny velmi důležité zájmy členského státu, nerozhoduje kvalifikovanou většinou, ale jednomyslně.

Nařízení

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Nařízení jsou přímo účinná a přímo použitelná a po svém přijetí se stávají součástí práva členských států EU.

Primární právo

Také „ústavní“ právo ES/EU. Je reprezentováno především zakládajícími smlouvami, přičemž zahrnuje i všechny pozdější akty, které je mění: např. přístupové smlouvy, závazné protokoly ap.

První pilíř

Agenda jednotného trhu EU a aktivity (politiky), které na ni navazují. (Vše, co nespadá do druhého nebo třetího pilíře.) Komise má v prvním pilíři exkluzivní právo legislativní iniciativy, Rada rozhoduje kvalifikovanou většinou, EP spolurozhoduje.

Sekundární právo

Suma právních norem tvořená akty přijímanými orgány ES/EU na základě primárního práva. Typicky se jedná o nařízení, směrnice, rozhodnutí, stanoviska a doporučení.

Směrnice

Jeden ze dvou typů norem, které jsou v EU přijímány nejčastěji. Směrnice jsou zpravidla závazné jen co do výsledku a vyžadují přijetí národního prováděcího předpisu.

Spolurozhodování

Nejpoužívanější legislativní procedura v EU. Při spolurozhodování se na přijímání norem podílí rovným dílem Rada i EP.

Subsidiarita

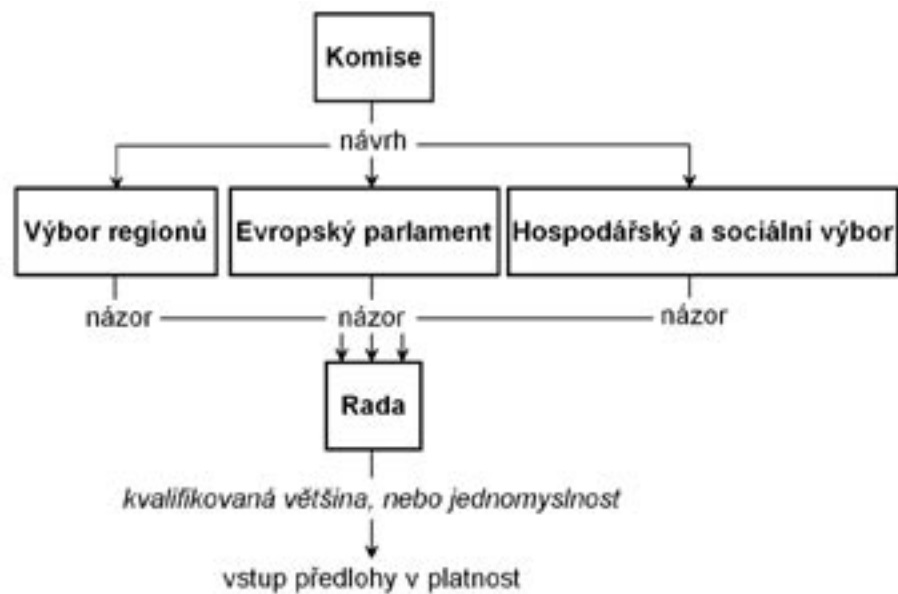
Jeden ze základních principů EU. Podle principu subsidiarity se mají nezbytná rozhodnutí a normy přijímat na té úrovni, která je pro to nejvhodnější.

Třetí pilíř

Agenda spolupráce v oblasti justice a vnitra. Iniciátorem aktivit jsou vedle Komise i členské státy. Rada zpravidla rozhoduje jednomyslně, EP je konzultován.

VI. SCHÉMATA ROZHODOVACÍCH PROCEDUR

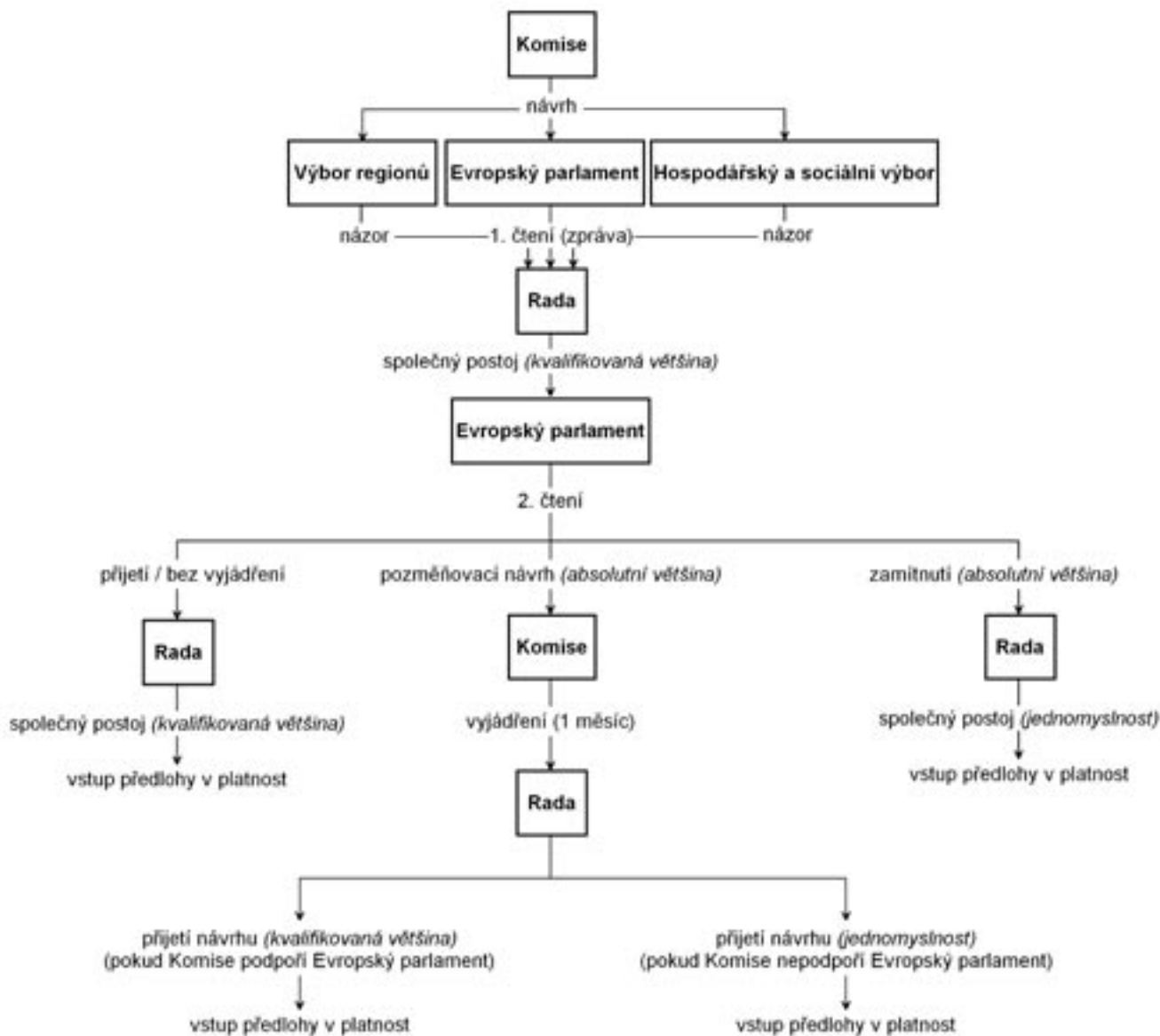
Schéma konzultační procedury

Poznámky

1. Komise může svůj návrh z projednávání kdykoli stáhnout.
2. Standardní lhůta pro jednotlivé kroky není stanovena.
3. Uvedené schéma je jen orientační.

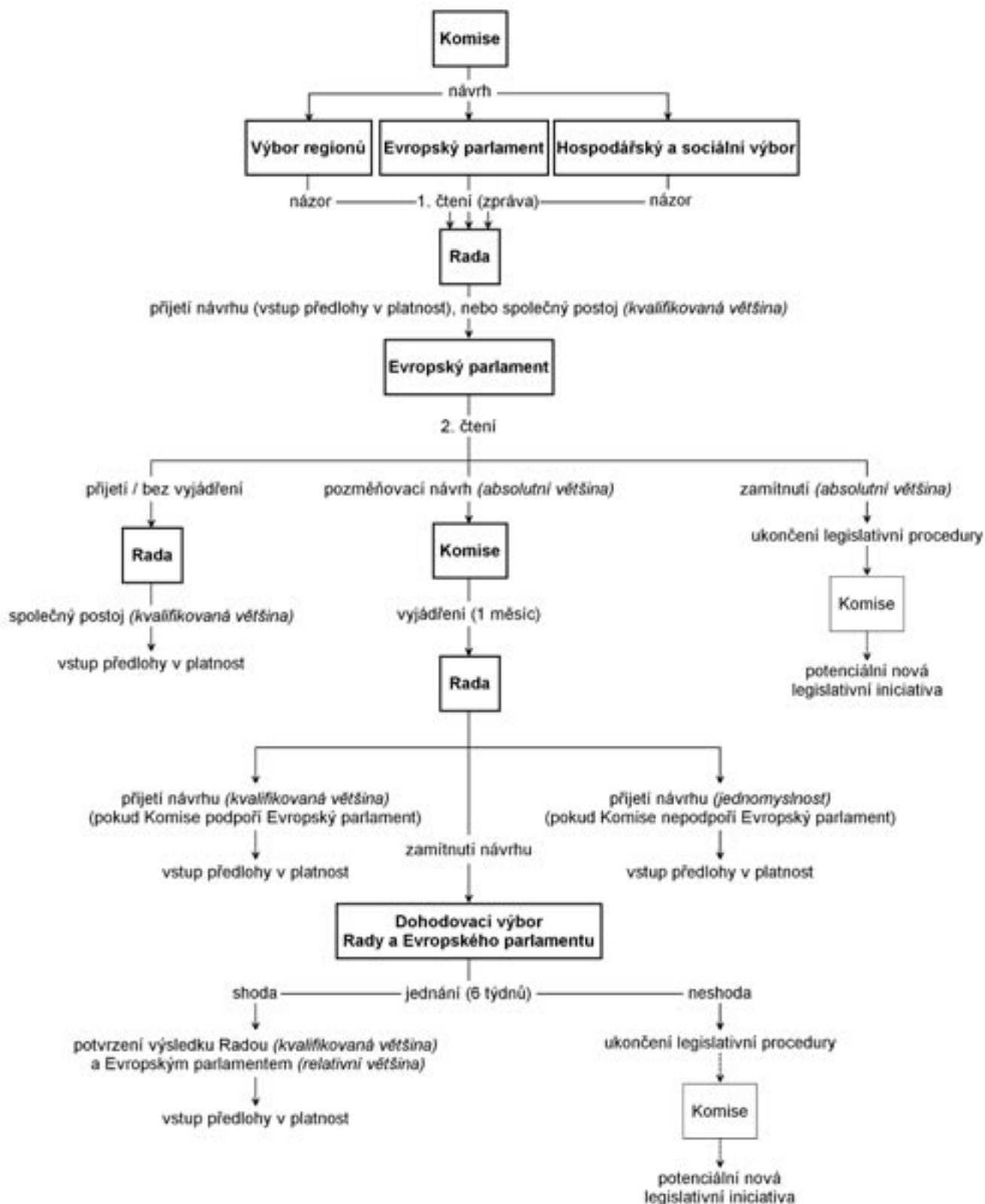
Schéma procedury spolupráce

Poznámky

1. V případě nesplnění požadovaných podmínek legislativního procesu (a v případě neexistence alternativního postupu) projednávání návrhu končí.
2. Komise může svůj návrh z projednávání kdykoli stáhnout.
3. Standardní lhůta pro jednotlivé kroky činí tři měsíce (není-li uvedeno jinak). Po dohodě Rady a Evropského parlamentu ji lze prodloužit o třetinu.
4. Procedura se vyznačuje intenzivní komunikací mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry. Uvedené schéma je jen orientační.

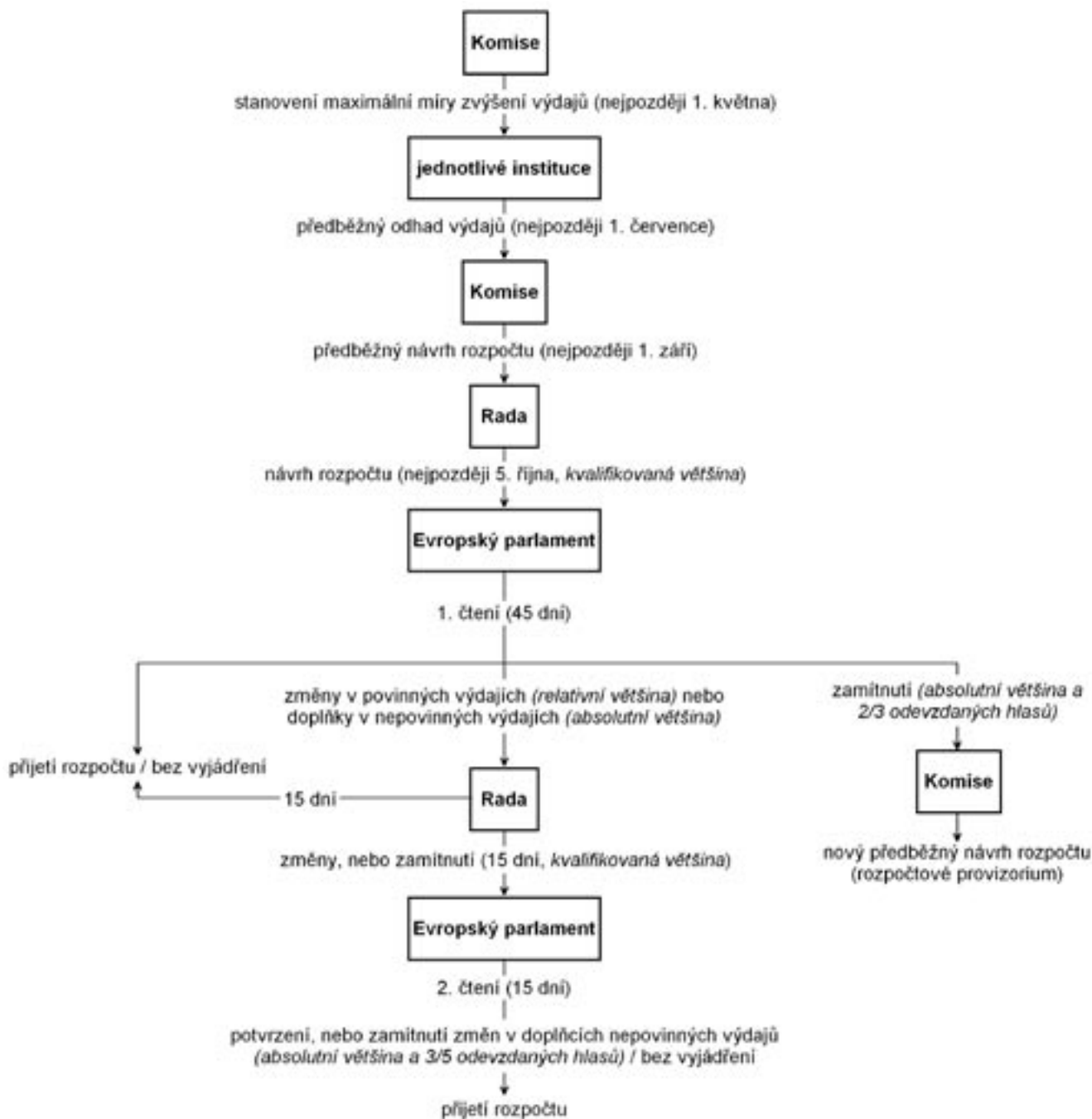
Schéma spolurozhodovací procedury

Poznámky

1. V případě nesplnění požadovaných podmínek legislativního procesu (a v případě neexistence alternativního postupu) projednávání návrhu končí.
2. Komise může svůj návrh z projednávání kdykoli stáhnout.
3. Standardní lhůta pro jednotlivé kroky činí tři měsíce (není-li uvedeno jinak). Po dohodě Rady a Evporského parlamentu ji lze prodloužit o třetinu.
4. Procedura se vyznačuje intenzivní komunikací mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry. Uvedené schéma je jen orientační.

Schéma rozpočtové procedury

Poznámky

1. Procedura se vyznačuje intenzivní komunikací mezi jednotlivými zainteresovanými aktéry. Uvedené schéma je jen orientační.